

UDK 061.6(497.4 Koper)(05)

ISSN 2232-349X

GLASNIK

UP ZRS

Letnik 16, 2011, 4

Znanstveni sestanek
**ČETRTI MELIKOVI DNEVI: GEOGRAFSKI VIDIKI
UPRAVLJANJA Z MORJEM IN ZALEDJEM**
Koper, 10.–11. junij 2011

Convegno scientifico
**IV. MELIKOVI DNEVI: ASPETTI GEOGRAFICI DELLA
GESTIONE DEL MARE E DEL ENTROTERRA**
Capodistria, 10–11 giugno 2011

Scientific meeting
**IV. MELIKOVI DNEVI: GEOGRAPHICAL ASPECTS OF
MANAGING SEA AND HINTERLAND**
Koper, June 10–11, 2011

UNIVERZA NA PRIMORSKEM, ZNANSTVENO-RAZISKOVALNO SREDIŠČE KOPER
UNIVERSITÀ DEL LITORALE, CENTRO DI RICERCHE SCIENTIFICHE DI CAPODISTRIA
UNIVERSITY OF PRIMORSKA, SCIENCE AND RESEARCH CENTRE OF KOPER

KOPER 2011

GLASNIK UP ZRS

št./n° 4

letnik / volume 16, leto / year 2011, številka / number 4

Znanstveni sestanek

**ČETRTE MELIKOVI DNEVI: GEOGRAFSKI VIDIKI UPRAVLJANJA
Z MORJEM IN ZALEDJEM**

Koper, 10.–11. junij 2011

PROGRAM / *PROGRAMMA* / *PROGRAM*

in / e / and

POVZETKI / *RIASSUNTI* / *ABSTRACTS*

Uredniški odbor/Comitato di redazione/Editorial Board: dr. Dunja Bandelj,
dr. Jadranka Cergol, Peter Čerče, Alenka Obid, dr. Egon Pelikan, dr. Rado Pišot,
Vida Rožac Darovec, dr. Mateja Sedmak

Odgovorna urednica/Redattore responsabile/Responsible Editor: Alenka Obid

Uredniki/Redattori/Editors: Valentina Brečko Grubar, Miha Koderman, Gregor Kovačič

Prelom/Composizione/Typesetting: Uroš Čuden, Medit d.o.o.

Tisk/Stampa/Print: Grafis trade d.o.o.

Naklada/Tiratura/Circulation: 80 izvodov

Založnik/Editore/Publisher: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper

Za založnika/Per l'editore/The publisher represented by: dr. Darko Darovec

Sedež/Sede/Adress: SI-6000 Koper, Garibaldijeva 1

tel: ++386 5 663-77-00, fax: 663-77-10

http://www.zrs.upr.si

e-mail: glasnik@zrs.upr.si

Finančna podpora/Supporto finanziario/Financially supported by:

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije /

Agenzia slovena per la ricerca /

Slovenian Research Agency

KAZALO

- 7 *Valentina Brečko Grubar*: **Četrty Melikovi dnevi: Geografski vidiki upravljanja z morjem in zaledjem**
- 9 *Anton Gosar*: **Dr. Vladimir Klemenčič – 85 let**
- 12 PROGRAMSKA IZHODIŠČA
- 13 PROGRAM
- POVZETKI
- 25 **Valentina BREČKO GRUBAR**
Geografske značilnosti lokalnih vodnih virov v Slovenski Istri
- 26 **Mateja BREG VALJAVEC, Urška KLANČAR**
Gojenje fige (*Ficus carica L.*) – priložnost za ekološko kmetijstvo v Slovenski Istri
- 28 **Mitja BRICELJ**
Upravljanje z obalo in morjem
- 29 **Milan BUFON**
Upravljanje čezmejnega povezovanja v zgornjem Jadranu: potenciali in problemi
- 31 **Dejan CIGALE**
Turizem in značilnosti cestnega prometa v Slovenski Istri
- 32 **Vladimir DROZG**
Osvetljevanje mesta
- 34 **Matej GABROVEC**
Črnokalski viadukt – lep ali pameten?
- 35 **Damir JOSIPOVIČ**
Fizične in simbolne dihotomije: trdno morje in tekoča zemlja nasproti resničnim in namišljenim ljudem

- 36 **Igor JURINČIČ, Gregor BALAŽIČ**
Vrednotenje naravnih vrednot Slovenske Istre za razvoj turističnih proizvodov wellness turizma
- 37 **Miha KODERMAN, Simon KERMA**
Slovenska in hrvaška Istra v luči obiska turistov iz Slovenije – prostorska razporeditev in analiza turistične ponudbe
- 38 **Simon KUŠAR**
Ocena stopnje litoralizacije v Slovenski Istri
- 39 **Lovrenc LIPEJ**
Bioinvazija in tropikalizacija v slovenskem delu Jadrana
- 40 **Damir MAGAŠ**
Važnost poboljšanja suvremene kopnene povezanosti Dubrovnika / Pomembnost izboljšanja sodobne kopenske povezanosti Dubrovnika
- 42 **Darko OGRIN**
Spreminjanje podnebja ob obali Tržaškega zaliva v zadnjih 300 letih
- 43 **Matej OGRIN**
Prometna vloga Slovenske Istre
- 44 **Milan OROŽEN ADAMIČ**
Slovensko morje, vprašanja in dileme
- 45 **Stanko PELC**
Koliko pozornosti posvečamo prometnemu pomenu sredozemske Slovenije pri pouku
- 46 **Dane PODMENIK, Janez BERDAVS, Marko KREVS**
Vrednotenje kakovosti življenja, trajnostnega razvoja in socialnega kapitala med prebivalci podeželja Slovenske Istre
- 48 **Dane PODMENIK, Barbara LAMPIČ, Martina BAVEC**
Značilnosti ekološkega kmetijstva v Slovenski Istri
- 50 **Mojca POKLAR**
Pogoji za revitalizacijo Semedelskega zaliva

- 51 **Blaž REPE, Alja PRISTOVŠEK**
Geografski prispevek k poznavanju subakvalnih prsti ob slovenski obali
- 53 **Andrej SOVINC, Anton GOSAR**
Prispevek zavarovanih območij k socio-ekonomskemu razvoju lokalne skupnosti: primer Krajinski park Sečoveljske soline
- 55 **Miha STAUT, Gregor KOVAČIČ, Matija ZORN**
Pomen izbranih vremenskih dejavnikov za sproščanje flišnih kamnin na erozijskem žarišču v porečju Dragonje
- 56 **Klemen STRMŠNIK, Tomaž KRALJ, Janez RUPREHT**
Upravljanje s kmetijskimi zemljišči v procesu prostorskega načrtovanja z vidika zagotavljanja samo-oskrbnosti območja Mestne občine Koper s hrano
- 58 **Ela ŠEGINA, Blaž KOMAC, Matija ZORN, Stefano FURLANI**
Geomorfni procesi na flišnih klifih ob slovenski obali
- 59 **Tajan TROBEC**
Hidrogeografske značilnosti slovenskih obalnih vodotokov
- 61 **Filip TUNJIĆ**
Moč med perifernostjo in centralnostjo - političnogeografski diskurz
- 63 **Aljoša ŽERJAL**
Natančna izmera geo-podatkov kot osnova za učinkovito upravljanje z obalnim območjem
- POSTERJI
- 67 **Sandra FATORIĆ**
Višina morja kot pokazatelj podnebnih sprememb v slovenskem morju
- 68 **Sabina GRIŽANČIČ**
Destinacijski menedžment Slovenske Istre
- 70 **Keli JERMAN**
Družbeno-gospodarski in prostorski vidiki oskrbe starejšega prebivalstva na koprskem podeželju

72 **Franc MALEČKAR, Tomaž PETEK**

Aktivno spoznavanje Tržaškega zaliva in njegovega zaledja v okviru programov dni dejavnosti CŠOD za osnovne in srednje šole

74 PREDSTAVITEV GOSTITELJEV

ČETRTI MELIKOVI DNEVI: GEOGRAFSKI VIDIKI UPRAVLJANJA Z MORJEM IN ZALEDJEM

UVODNIK

Za izvedbo znanstvenega sestanka, četrtega v nizu geografskih srečanj, ki so namenjena predstavitvam raziskovalnega dela stanovskih kolegov, smo se odločili iz več razlogov. Prvi je ta, da smo želeli po skoraj dvajsetih letih od zborovanja slovenskih geografov, katerega izsledki so predstavljeni v leta 1992 izdanem zborniku Koprsko Primorje, znova predstaviti rezultate geografskega raziskovalnega dela na območju primorske Slovenije, Slovenske obale, Obale, Slovenske Istre ali kakorkoli že poimenujemo okolje, v katerem že desetletje deluje tudi Oddelek za geografijo. Drugi razlog je ta, da se poleg izobraževalne krepitve tudi raziskovalna aktivnost »primorskih geografov«, sodelavcev Oddelka za geografijo na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem, ki so večinoma tudi vključeni v novo ustanovljeni Inštitut za geografske študije. Slednji deluje pod okriljem Znanstveno-raziskovalnega središča Koper, kjer se je raziskovalno delo nekaterih sodelavcev prevesilo že v drugo desetletje. Tekom let so se zvrstili številni raziskovalni projekti, vzpostavila sodelovanja z raziskovalnimi ter drugimi institucijami in nastalo je kar nekaj rezultatov. Poleg tega so na območju obale in zaledja v zadnjih dveh desetletjih raziskovali številni geografi, predvsem z Oddelka za geografijo Filozofske fakultete UL in Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU, ter raziskovalci geografiji sorodnih in drugih strok, katerih rezultate bi želeli spoznati, o njih razpravljati ter izmenjati znanje in izkušnje. Tretji in morda najpomembnejši razlog pa je ta, da delujemo v okolju, ki je izjemno dinamično in je doživelo v zadnjih dveh desetletjih zelo velike spremembe. Priča smo procesom in spremembam, ki so geografsko zelo zanimive in raziskovalno izzivalne. Vsakodnevno se srečujemo s številnimi interesi in hkrati tudi različnimi (iz-)rabami ozkega obalnega območja, kar povzroča veliko obremenjenost okolja in najpogosteje slabša njegovo kakovost. Nekdaj bolj prisotne sekundarne dejavnosti, ki so najbolj obremenjevale okolje, so zamenjale terciarne dejavnosti. Danes je največji obremenjevalec obravnavanega okolja zagotovo promet, tako tovorni kot osebni, ki ni le posledica pristaniške dejavnosti in turizma, ampak tudi dnevni ter tedenski migraciji zaposlenih, študentov in obiskovalcev vedno številčnejših nakupovalnih središč. Še vedno smo priča širjenju naselij v ožjem obalnem območju, ki je preraslo neposredno bližino »starih« mestnih območij in se pomika v zaledje. Nekdaj primestna naselja se postopoma zraščajo v urbano celoto, kar ima velike prostorske in ekonomske učinke. V rabo ožjega obalnega pasu in morja je v zadnjih dveh desetletjih, poleg Luke Koper, močno posegel razvoj navtičnega turizma in turizma nasploh. Kopališki turizem, ki je ena najpogostejših oblik turizma na obravnavanem območju, potrebuje čisto vodo in čimbolj ohranjeno obalo, ki pa jo je (ostalo) malo. Vedno bolj dragocena za ka-

kovost bivalnega okolja in turizem postajajo zavarovana območja, ki predstavljajo oaze narave v urbaniziranem obalnem pasu.

Spremembe pa se dogajajo tudi v zaledju, kjer je demografska sestava prebivalstva še vedno neugodna, trend zmanjševanja števila prebivalcev pa se je ustavil. V številnih naseljih se bivališča obnavljajo ali nastajajo nova, ki niso namenjena le preživljanju prostega časa; število mlajšega prebivalstva se povečuje, kar pa ne pomeni, da se je ustavil tudi proces zaraščanja kulturne pokrajine. Spremembe v rabi zemljišč ter gradbeni in drugi človekovi posegi so povzročili tudi spremembe v naravnem okolju, ki jim posvečamo premalo pozornosti. Intenzivni geomorfološki procesi na obali in v zaledju, erozija prsti, spremembe vodnih (sladkih in slanih) okolij, poznavanje primernosti leg za gojenje kulturnih rastlin, ogroženost zaradi naravnih procesov itd., so vsebine, ki so v Slovenski Istri pomanjkljivo preučene, zato želimo z znastvenim sestankom »Četrti Melikovi dnevi: *Geografski vidiki upravljanja z morjem in zaledjem*« prispevati tudi k njihovi širši popularizaciji.

Kot smo zapisali že v programski usmeritvi, »... so tokratni Melikovi dnevi regionalno osredotočeni na morje in obmorski prostor, pri čemer se ne omejujejo le na slovensko morje in Slovensko Istro, temveč širijo prostor razprave ...« Na 4. Melikovih dnevih se bo tako zvrstilo preko trideset znanstvenih prispevkov, med katerimi se nekateri lotevajo fizično in družbenogeografske problematike v ožjem pomenu in prostorskem obsegu, drugi pa so vsebinsko in prostorsko širše zasnovani. Upravljanju z morjem in vodami v neposrednem hidrografskem zaledju, je posvečena tudi okrogla miza: »Obala, morje in razvoj«. Veseli nas, da se bo na posvetovanju zvrstilo veliko prispevkov mlajših kolegov in da so se nam s prispevki pridružili tudi sodelujoči drugih strok. Pestrost in aktualnost tematik, ki jih avtorji v svojih prispevkih predstavljajo, napoveduje zanimiv geografski dogodek, ki ga bo vsebinsko dopolnjevala tudi popoldanska ekskurzija.

*Doc. dr. Valentina Brečko Grubar,
predstojnica Oddelka za geografijo
Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper*

DR. VLADIMIR KLEMENČIČ – 85 LET

Ob visokem jubileju profesorja dr. Vladimirja Klemenčiča je omenjanje vseh njegovih zaslug za stroko več ali manj »misija nemogoče«. Ko pa jih postavimo v kontekst z deli drugih slovenskih geografov, izstopa predvsem njegova vloga pri odpiranju slovenske geografije v svet. Ko govorimo o aktivnostih na področju raziskovalnega dela, organizacije simpozijev in vzpostavljanja mednarodnih stikov, je imela ljubljanska geografija med šestdesetimi in devetdesetimi leti prejšnjega stoletja v Inštitutu za geografijo in v raziskovalcu in direktorju ter slavljencu profesorju Vladimirju Klemenčiču vlogo povezovalnega člana med geografi iz vzhodnoevropskih in zahodnoevropskih držav. Navezovanje profesorja Klemenčiča na münchenško socialno-geografsko šolo je imelo pri tem osrednjo vlogo. Na elitni Ludwig-Maximilianovi univerzi se je izobraževalo 14 jugoslovanskih geografov, ki sta jim slavljenec in njegov bavarski prijatelj dr. Karl Ruppert omogočila teoretično in aplikativno delo. Slovenski in nemški geografi so v partnerstvu raziskovalno delovali na območju celotne Jugoslavije; v stroki pa je bilo mednarodno odmevno in deležno priznanja predvsem makedonsko-slovensko-nemško terensko delo ob Ohridskem jezeru. Bavarsko geografsko središče je bilo odskočna deska za navezovanje stikov z drugimi nemškimi in zahodno-evropskimi izobraževalnimi in raziskovalnimi inštitucijami, najbolj intenzivno z inštituti v Bayreuthu, Augsburgu in Frankfurtu. V Nemčiji so slovenski raziskovalci uspešno nastopali s predavanji, svoje raziskovalne izsledke pa objavljali v svetovno priznanih strokovnih revijah nemških založb.

Pri mednarodnem povezovanju slovenske geografije je bila pomembna tudi slavljenceva vloga pri vzpostavljanju stikov z nekaterimi vzhodnoevropskimi geografskimi inštitucijami, med katerimi velja na prvem mestu omeniti predvsem Poljsko akademijo znanosti. Ta je bila pobudnik ustanovitve Komisije za (iz)rabo zemljišč Srednje in Vzhodne Evrope, v kateri so slovenski geografi uspešno in poglobljeno delovali, prirejali posvete in sodelovali pri terenskem delu ter vzpostavili stike z geografskimi inštitucijami madžarske, slovaške in češke akademije znanosti. Na področju varstva okolja je slavljenec vzpodbujal tudi vključitev slovenskih geografov v Komisijo SEV-a (Medvladna gospodarska organizacija Vzhodne Evrope, 1949 - 1991) za varstvo okolja. Ta skupina je vzpostavila stike s tedanjo sovjetsko, češko in vzhodnonemško geografijo, v manj intenzivni obliki pa tudi z ostalimi deželami, ki so bile vključene v omenjeno zvezo. Mlajši geografi so sodelovali tudi s študenti ameriških univerz pri proučevanju nekaterih prostorsko relevantnih problemov v takratni Jugoslaviji. Pomembno vlogo pri mednarodnem povezovanju slovenske geografije je imel slavljenec tudi pri skupnem raziskovalnem delu italijanskih in avstrijskih geografov, prednostno pri proučevanju obmejnega območja in čezmejnih povezav ter njih učinkov. V slovenskih strokovnih krogih velja, da je profesor Klemenčič pobudnik politično-geografskega raziskovanja. Je tudi častni predsednik Politično-geografskega društva Slovenije.

Osrednje zanimanje slavljenca je desetletja dolgo veljalo proučevanju politično- in socialno-geografskih razmer na Koroškem, predvsem v Avstriji živeče slovenske manjšine. Povzetek tridesetletnega proučevanja je, v soavtorstvu sina Matjaža, objavil leta 2010 v knjigi »Koroški Slovenci in druga (avstrijska) republika«, ki je izšla tudi v nemščini, s čemer je slovensko videnje problema postavil v mednarodni kontekst. Profesor Klemenčič je bil (in je!) vir vedno novih, inovativnih raziskovalnih idej, ki jim je bilo včasih zaradi množičnosti težko slediti in jih udejaniti v praksi. Mednje sodi nedvomno tudi pobuda o proučevanju možnosti umeščanja industrijske proizvodnje na samotnih kmetijah slovenske Koroške (t.i. »celična proizvodnja«). Celotno razdobje aktivnega delovanja geografa, profesorja Klemenčiča lahko označimo kot razdobje modernizacije in odpiranje slovenske geografije v svet. Njegovo vizijo postaviti slovensko geografijo ob bok strokovno razvitejšim geografskim sredinam tistega časa se je bolj ali manj čutilo, oziroma se še čuti v vseh slovenskih geografskih inštitucijah. Dediščina slavljenca je opazna predvsem v bogati publicistični dejavnosti, kjer slovenski avtorji objavljajo v tujih jezikih, prednostno v angleškem, zabeležena pa je tudi pri organizaciji številnih mednarodnih konferenc in gostovanjih mlajših sodelavcev na tujih univerzah. Vse to v veliki meri prispeva, da je slovenska geografija upoštevan partner nacionalnih strokovnih združenj in sodelnik politik IGU – Mednarodne zveze geografov, saj so jo omenjene institucije, če ne prej, dodobra spoznale v času prizadevanj za samostojnost in mednarodno priznanje. Za tovrstne zasluge gre zahvala nedvomno tudi slavljencu, profesor dr. Vladimirju Klemenčiču!

Nekatera pomembnejša odlikovanja, priznanja in nagrade prof. dr. Vladimirja Klemenčiča:

- 1969: Dopisno članstvo münchenskega geografskega društva (Geographische Gesellschaft München) – ob priliki 100 letnice društva;
- 1974: Plaketa tržaške province (Provincia di Trieste) – ob priliki mednarodne konference o manjšinah;
- 1975: Častno članstvo Geografskega društva SR Makedonije – za dolgoletno plodno sodelovanje;
- 1976: Dopisno članstvo italijanskega geografskega društva (La societa' geografica Italiana) – za zasluge pri razvoju geografske znanosti;
- 1977: Nagrada sklada Borisa Kidriča – za dela posvečena popisom prebivalstva na avstrijskem Koroškem;
- 1982: odlikovanje Red dela z zlatim vencem – za posebne zasluge in uspehe pri delu, pomembnem za socialistično graditev države;
- 1987: Častno članstvo Srbskega geografskega društva – v znak priznanja za doprinos k razvoju geografske stroke in razvijanju sodelovanja;
- 1987: Honoris Causa Sodalnem poljskega geografskega društva (Societas Geographica Polonica) – za razvoj socialno-geografske misli;

- 1987: odlikovanje Red zaslug za narod s srebrnimi žarki – za posebne zasluge in uspehe pri delu, pomembne za socialistično graditev države;
- 1988: Dopisno članstvo Akademije za prostorsko raziskovanje in regionalno planiranje Hannover (Akademie für Raumforschung und Landesplanung Hannover);
- 1991: Zlata plaketa Slovenske izseljenske matice – ob 40-letnici Slovenske izseljenske matice;
- 1992: Priznanje Ambasador Republike Slovenije v znanosti – za dolgoletne raziskovalne dosežke in prispevek za povečanje mednarodne uveljavitve Republike Slovenije;
- 1995: Zlata plaketa Univerze v Ljubljani – za izjemne in pomembne dosežke na področju vzgojno-izobraževalnega in znanstvenoraziskovalnega dela;
- 1996: Nagrada Republike Slovenije na področju šolstva – za življenjsko delo v vzgoji in izobraževanju na področju visokega šolstva;
- 1996: Častno članstvo Zveze geografskih društev Slovenije – za utemeljitev socialne geografije, uveljavitve slovenske geografije doma in v tujini ter vzgojo raziskovalcev;
- 1996: odlikovanje predsednika Republike Slovenije: Srebrni častni znak svobode RS – za zasluge pri znanstveno-raziskovalnem delu na področju socialne in politične geografije, za pedagoško in drugo delo, še posebej pomembno za zamejsko Slovenijo ob njegovi sedemdesetletnici;
- 1998: naziv Zaslužni profesor – kot priznanje za njegove nesporne zasluge za pomembno mesto slovenske geografije v evropskem in svetovnem merilu in njegovo pionirsko in mentorsko vlogo pri povezovanju geografije s prakso;
- 2003: Častno članstvo švabskega geografskega društva v Augsburgu (Schwäbische geographische Gesellschaft) – za zasluge za razvoj socialne geografije in dolgoletno sodelovanje z nemškimi geografi;
- 2004: Tischlerjeva nagrada – za poglobljeno raziskovalno delo in prispevek k razvoju slovenske samobitnosti na Koroškem.

*Prof. dr. Anton Gosar,
vodja Programskega odbora znanstvenega sestanka*

PROGRAMSKA IZHODIŠČA

Četrtri Melikovi dnevi z naslovom *Geografski vidiki upravljanja z morjem in zaledjem* so nadaljevanje serije štiriletnih znanstvenih sestankov, začelih leta 1998 z zborovanjem v Kranjski gori. Tokratni Melikovi dnevi so regionalno osredotočeni na morje in obmorski prostor, pri čemer se ne omejujejo le na slovensko morje in Slovensko Istro, temveč širijo prostor razprave tudi na celotni severni Jadran in obalne pokrajine severnega Jadrana, saj sta Tržaški zaliv in severni Jadran enotno vodno telo. Na družbenogeografskem področju s procesom evropskih integracij vse bolj izgublajo na pomenu tudi politične in družbene ločnice v tem prostoru, obenem pa druge razmejitve povzročajo nekatere skupne probleme in izzive.

Znanstveni sestanek ima dve vsebinski težišči:

1. na posrednem in neposrednem udejanju sedmih socialno-geografskih življenjskih funkcij in sicer morje in zaledje kot območje:
 - a. dela;
 - b. bivanja;
 - c. povezovanja in komuniciranja;
 - d. oskrbovanja;
 - e. preživljanja prostega časa;
 - f. izobraževanja ;
 - g. družbeno-kulturnega delovanja, sobivanja in konfliktov.
2. na morju in zaledju kot naravnem prostoru, spletu ekosistemov in ponudniku okoljskih storitev:
 - a. varovanje in upravljanje z naravnimi in okoljskimi viri na območju severnega Jadrana z zaledjem;
 - b. družbeni in okoljski pomen naravnih virov na območju severnega Jadrana in zaledja;
 - c. naravni dejavniki in procesi preoblikovanja morja in zaledja;
 - d. turistični in rekreativni pomen naravnih virov severnega Jadrana in zaledja;
 - e. morje in zaledje v izobraževanju.

V okviru Četrtrih Melikovih dnevov želimo napraviti tudi retrospektivo geografskih raziskovanj morja in zalednih pokrajin od posveta ZGDS Koprsko Primorje leta 1992 do danes. Obenem želimo z znanstvenim sestankom opozoriti na hitro institucionalno rast geografije na Primorskem, ki se je pričela z ustanovitvijo Znanstveno-raziskovalnega središča Koper leta 1994 in Fakultete za humanistične študije leta 2000, v zadnjih letih pa se nadaljuje z obnavljanjem in širjenjem društvene dejavnosti.

PROGRAM / PROGRAMMA

**Petek / Venerdì,
10. junij / giugno 2011**

Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper /
Università del Litorale, Facoltà di studi umanistici di Capodistria

8.00–8.55

(Atrij/Atrio UP FHŠ)

Registracija udeležencev / *Registrazione dei partecipanti*

9.00–9.15

(Predavalnica/Aula Burja 1)

Pozdravni nagovori / *Saluti inaugurali*

Vesna Mikolič, dekanja UP FHŠ / *preside dell'UP FHŠ*

Valentina Brečko Grubar, predstojnica Oddelka za geografijo UP FHŠ /
direttrice del Dipartimento di geografia dell'UP FHŠ

Stanko Pelc, predsednik Zveze geografov Slovenije /
presidente dell'Associazione dei Geografi sloveni

9.15–9.30

(Predavalnica/Aula Burja 1)

**Obeležitev 85 letnice prof. dr. Vladimirja Klemenčiča /
*Celebrazione per gli 85 anni del prof. dr. Vladimir Klemenčič***

Anton Gosar (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper /
Università del Litorale, Facoltà di studi umanistici di Capodistria):

9.30–11.00

(Predavalnica/Aula Burja 1)

Vabljeni predavanja / Comunicazioni ad invito

Darko Ogrin (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo / *Università di Lubiana, Facoltà di Filosofia, Dipartimento di geografia*):

Spreminjanje podnebja ob obali Tržaškega zaliva v zadnjih 300 letih / *Cambiamenti climatici sulle coste del golfo di Trieste negli ultimi 300 anni*

Milan Orožen Adamič (Geografski inštitut Antona Melika, ZRC SAZU / *Istituto geografico Anton Melik, ZRC SAZU*):

Slovensko morje, vprašanja in dileme / *Il mare sloveno, tra interrogativi e dilemme*

Damir Magaš (Sveučilište u Zadru, Odjel za geografiju, Univerza v Zadru, Oddelek za geografijo / *Università di Zara, Dipartimento di geografia*):

Važnost poboljšanja suvremene kopnene povezanosti Dubrovnika / *Pomembnost izboljšanja sodobne kopenske povezanosti Dubrovnika / L'importanza del miglioramento dell'attuale collegamento terrestre con Dubrovnik*

Mitja Bricelj (Inštitut za vode Republike Slovenije / *Istituto per le Acque della Repubblica di Slovenia*):

Upravljanje z obalo in morjem / *La gestione della costa e del mare*

11.00–11.15

Odmor/Pausa

11.15–12.15

(Predavalnica/Aula Burja 1)

Milan Bufon (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper / *Università del Litorale, Facoltà di studi umanistici di Capodistria*):

Upravljanje čezmejnega povezovanja v zgornjem Jadranu: potenciali in problemi / *La gestione dei collegamenti transfrontalieri nell'Adriatico settentrionale: potenziali e problemi*

Damir Josipovič (Inštitut za narodnostna vprašanja / *Istituto per le questioni nazionali*):

Fizične in simbolne dihotomije: trdno morje in tekoča zemlja nasproti resničnim in namišljenim ljudem / *Dicotomie fisiche e simboliche: mare solido e terra liquida versus genti reali e fittizie*

Filip Tunjić (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper / *Università del Litorale, Facoltà di studi umanistici di Capodistria*):
Moč med perifernostjo in centralnostjo – političnogeografski diskurz / *Il potere tra periferialità e centralità – un discorso politico-geografico*

12.15–12.30
Odmor/Pausa

12.30–13.45
(Predavalnica/Aula Burja 1)

Igor Jurinčič, Gregor Balažič (Univerza na Primorskem, Fakulteta za turistične študije Portorož – Turistica / *Università del Litorale, Facoltà di Studi per il Turismo di Portorose – Turistica*):

Vrednotenje naravnih vrednot Slovenske Istre za razvoj turističnih proizvodov wellness turizma / *Il valore delle bellezze naturali dell'Istria slovena per lo sviluppo dei prodotti turistici del turismo wellness*

Dejan Cigale (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo / *Università di Lubiana, Facoltà di Filosofia, Dipartimento di geografia*):

Turizem in značilnosti cestnega prometa v Slovenski Istri / *Turismo e caratteristiche del traffico stradale nell'Istria slovena*

Miha Koderman (Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper / *Università del Litorale, Centro di ricerche scientifiche di Capodistria*),

Simon Kerma (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper / *Università del Litorale, Facoltà di studi umanistici di Capodistria*):

Slovenska in Hrvaška Istra v luči obiska turistov iz Slovenije – prostorska razporeditev in analiza turistične ponudbe / *L'Istria slovena e croata alla luce dei flussi turistici dalla Slovenia – distribuzione spaziale e analisi dell'offerta turistica*

Andrej Sovinc (Krajinski park Sečoveljske soline / *Parco naturale delle Saline di Siccole*), **Anton Gosar** (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije

Koper / *Università del Litorale, Facoltà di studi umanistici di Capodistria*):

Prispevek zavarovanih območij k socio-ekonomskemu razvoju lokalne skupnosti:

primer Krajinski park Sečoveljske soline / *Il contributo delle zone protette allo sviluppo socio-economico delle comunità locali: il caso del Parco ambientale delle saline di Sicciole*

13.45–14.00
Odmor/Pausa

14.00–15.00
(Senatna soba/Sala del Senato UP)

Okrogla miza: Obala, morje in razvoj /
Tavola rotonda: Costa, mare e lo sviluppo
(soorganizator/co-organizzatore: Sklad Si.voda)

14.30–15.30
(Atrij/Atrio UP FHŠ)

Predstavitev posterjev / Sessione poster

Keli Jerman (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta /
Università di Lubiana, Facoltà di Filosofia):

Družbeno-gospodarski in prostorski vidiki oskrbe starejšega prebivalstva na
koprskem podeželju / *Aspetti socio-economici e spaziali connessi con la tutela della*
popolazione anziana nel capodistriano

Sandra Fatorić (Universitat Autònoma de Barcelona / Univerza v Barceloni /
Università Autonoma di Barcellona):

Višina morja kot pokazatelj podnebnih sprememb v slovenskem morju / *L'altezza*
del mare come indicatore dei cambiamenti climatici nel mare sloveno

Sabina Grižančič (Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta / *Università di*
Lubiana, Facoltà di Economia):

Destinacijski menedžment Slovenske Istre /
Il Destination management dell'Istria slovena

Franč Malečkar, Tomaž Petek (Center šolskih in obšolskih dejavnosti / *Centro*
attività scolastiche ed extrascolastiche):

Aktivno spoznavanje Tržaškega zaliva in njegovega zaledja v okviru programov dni
dejavnosti CŠOD za osnovne in srednje šole / *La conoscenza attiva del golfo di*
Trieste e del suo entroterra nel quadro dei programmi delle giornate di attività del
Centro attività scolastiche ed extrascolastiche per le scuole elementari e medie

15.00–15.45
(Atrij/Atrio UP FHŠ)

Razstava/Mostra – Sklad Si.voda
Pogostitev za udeležence / *Rinfresco per i partecipanti*

16.00–19.00

Strokovna ekskurzija: »Prostorska preobrazba Kopra in zaledja« /
Escursione: “La trasformazione spaziale di Capodistria e l’entroterra”

Tjaša Babič, Davor Deranja, Matjaž Marsič (Mestna občina Koper / *Comune città di Capodistria*):

Urbane spremembe v mestnem jedru Kopra / *Trasformazioni urbane nel centro storico di Capodistria*

Mojca Poklar (Harpha Sea d.o.o./s.r.l.):

Pogoji za revitalizacijo Semedelskega zaliva / *Condizioni per la rivitalizzazione del golfo di Semedella*

Janez Berdavs (Inštitut za razvojne in strateške analize / *Istituto per lo Sviluppo e analisi strategica*):

Prostorski razvoj Kopra / *Lo sviluppo territoriale di Capodistria*

Bojana Lipej (Društvo za opazovanje in proučevanje ptic / *Società per l’osservazione e lo studio degli uccelli della Slovenia*):

Vloga in pomen Naravnega rezervata Škocjanski zatok / *Il ruolo e l’importanza della riserva naturale della baia di San Canziano*

Dane Podmenik (Eko-Humanitatis), **Barbara Lampič** (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo / *Università di Lubiana, Facoltà di Filosofia, Dipartimento di geografia*), **Martina Bavec** (Univerza v Mariboru, Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede / *Università di Maribor, Facoltà di Agraria e Scienze Biosistemiche*):

Značilnosti ekološkega kmetijstva v Slovenski Istri / *Caratteristiche dell’agricoltura biologica nell’Istria slovena*

Mateja Breg Valjavec (Geografski inštitut Antona Melika, ZRC SAZU / *Istituto geografico Anton Melik, ZRC SAZU*), **Urška Klančar** (Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper / *Università del Litorale, Centro di ricerche scientifiche di Capodistria*):

Gojenje fige (*figus carica L*) – priložnost za ekološko kmetijstvo v Slovenski Istri / *La coltivazione del fico (figus carica L) – un’opportunità per l’agricoltura biologica nell’Istria slovena*

19.00–22.00

Družabno srečanje / Evento sociale

Podelitev priznanj Zveze geografov Slovenije /
Assegnazione dei riconoscimenti dell'Associazione dei Geografi Sloveni

Sobota / Sabato,

11. junij / giugno 2011

Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper, /
Università del Litorale, Facoltà di studi umanistici di Capodistria

9.00–9.15

(Predavalnica/Aula Burja 1)

Vabljenno predavanje / Comunicazione ad invito

Lovrenc Lipej (Nacionalni Inštitut za Biologijo, Morska biološka postaja Piran /
Istituto Nazionale di Biologia - Stazione Biologica Marina Pirano):
Bioinvazija in tropikalizacija v slovenskem delu Jadrana / *Bioinvasione e
tropicalizzazione nella parte slovena dell'Adriatico*

9.15–10.45

(Predavalnica/Aula Burja 1)

Ela Šegina (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper /
Università del Litorale, Facoltà di studi umanistici di Capodistria), **Blaž Komac**,
Matija Zorn (Geografski inštitut Antona Melika, ZRC SAZU / *Istituto geografico
Anton Melik, ZRC SAZU*), **Stefano Furlani** (Univerza v Padovi / *Università di
Padova*):

Geomorfni procesi na flišnih klifih ob slovenski obali / *Processi geomorfologici
nelle scogliere di flysch della costa slovena*

Miha Staut (Koper/Capodistria), **Gregor Kovačič** (Univerza na Primorskem,
Fakulteta za humanistične študije Koper / *Università del Litorale, Facoltà di studi
umanistici di Capodistria*), **Matija Zorn** (Geografski inštitut Antona Melika, ZRC
SAZU / *Istituto geografico Anton Melik, ZRC SAZU*):

Pomen izbranih vremenskih dejavnikov za sproščanje flišnih kamnin na erozijskem
žarišču v porečju Dragonje / *Il ruolo di alcuni fattori meteorologici nel franamento
delle pareti di flysch dell'epicentro erosivo della zona del Dragogna*

Tajan Trobec (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo / *Università di Lubiana, Facoltà di Filosofia, Dipartimento di geografia*):
Hidrografske značilnosti slovenskih obalnih vodotokov / *Caratteristiche idrografiche dei corsi d'acqua sloveni costieri*

Blaž Repe, Alja Pristovšek (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo / *Università di Lubiana, Facoltà di Filosofia, Dipartimento di geografia*):
Geografski prispevek k poznavanju subakvalnih prsti ob slovenski obali / *Contributo geografico allo studio dei fondali della costa slovena*

Valentina Brečko Grubar (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper / *Università del Litorale, Facoltà di studi umanistici di Capodistria*):
Geografske značilnosti lokalnih vodnih virov v Slovenski Istri / *Caratteristiche geografiche delle sorgenti d'acqua locali nell'Istria slovena*

10.45–11.00

Odmor/Pausa

11.00–12.30

(Predavalnica/Aula Burja 1)

Vladimir Drozg (Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta / *Università di Maribor, Facoltà di Filosofia*):
Osvetljevanje mesta / *L'illuminazione urbana*

Simon Kušar (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo / *Università di Lubiana, Facoltà di Filosofia, Dipartimento di geografia*):
Ocena stopnje litoralizacije v Slovenski Istri / *Valutazione del livello di litoralizzazione nell'Istria slovena*

Aljoša Žerjal (Harpha Sea d.o.o./s.r.l.):

Natančna izmera geo-podatkov kot osnova za učinkovito upravljanje z obalnim območjem / *Una misurazione precisa dei geo-dati come base per una gestione efficiente del territorio costiero*

Klemen Strmšnik (Oikos d.o.o./s.r.l.), **Tomaž Kralj, Janez Ruprecht** (Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo / *Università di Lubiana, Facoltà di biotecnica, Dipartimento di agronomia*):

Upravljanje s kmetijskimi zemljišči v procesu prostorskega načrtovanja z vidika zagotavljanja samooskrbnosti območja Mestne občine Koper s hrano / *La gestione dei terreni agricoli e il processo di progettazione territoriale nell'ottica dell'autosufficienza alimentare del comune città di Capodistria*

Dane Podmenik (Eko-Humanitatis), **Janez Berdavs** (Inštitut za razvojne in strateške analize / *Istituto per lo Sviluppo e analisi strategica*), **Marko Krevs** (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo / *Università di Lubiana, Facoltà di Filosofia, Dipartimento di geografia*):

Vrednotenje kakovosti življenja, trajnostnega razvoja in socialnega kapitala med prebivalci podeželja Slovenske Istre / *La valutazione della qualità della vita, dello sviluppo sostenibile e del capitale sociale tra gli abitanti delle zone rurali dell'Istria slovena*

12.30–12.45

Odmor/Pausa

12.45–13.45

(Predavalnica/Aula Burja 1)

Matej Gabrovec (Geografski inštitut Antona Melika, ZRC SAZU / *Istituto geografico Anton Melik, ZRC SAZU*):

Črnokalski viadukt – lep ali pameten? / *Il viadotto di Črni kal – bello o intelligente?*

Matej Ogrin (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo / *Università di Lubiana, Facoltà di Filosofia, Dipartimento di geografia*):

Prometna vloga Slovenske Istre / *I trasporti e il ruolo dell'Istria slovena*

Stanko Pelc (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper / *Università del Litorale, Facoltà di studi umanistici di Capodistria*):

Koliko pozornosti posvečamo prometnemu pomenu sredozemske Slovenije pri pouku / *Quanta attenzione è dedicata nell'insegnamento all'importanza della Slovenia centrale dal punto di vista dei trasporti*

13.45–13.55

(Predavalnica/Aula Burja 1)

Zaključni govor / Discorso conclusivo

Valentina Brečko Grubar (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper / *Università del Litorale, Facoltà di studi umanistici di Capodistria*)

Organizatorji / *Organizzatori*:

Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper,
Oddelek za geografijo /
Università del Litorale, Facoltà di studi umanistici di Capodistria,
Dipartimento di geografia
Titov trg/Piazza Tito 5, 6000 Koper/Capodistria

Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper,
Inštitut za geografske študije /
Università del Litorale, Centro di ricerche scientifiche di Capodistria,
Istituto per gli studi geografici
Garibaldijeva/Via Garibaldi 1, 6000 Koper/Capodistria

Zveza geografov Slovenije /
Associazione dei Geografi Sloveni
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana

Koordinator znanstvenega sestanka / *Coordinatore del convegno scientifico*:

Dr. Anton Gosar
Tel: 05 663 77 40
Faks: 05 663 77 42
e-mail: anton.gosar@fhs.upr.si

Programski odbor / *Comitato scientifico:*

- dr. Anton GOSAR (vodja programskega odbora), Univerza na Primorskem, Koper;
dr. Milan BUFON, Univerza na Primorskem, Koper;
dr. Stanko PELC, Univerza na Primorskem, Koper;
dr. Darko OGRIN, Univerza v Ljubljani, Ljubljana;
dr. Mitja BRICELJ, Inštitut za vode RS, Ljubljana;
dr. Irena REJEC BRANCELJ, Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana;
dr. Damir MAGAŠ, Univerza v Zadru, Zadar;
dr. Drago PERKO, Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Ljubljana;
dr. Tadej SLABE, Inštitut za raziskovanje Krasa ZRC SAZU, Postojna;
dr. Vladimir DROZG, Univerza v Mariboru, Maribor;
dr. Lovrenc LIPEJ, Univerza v Ljubljani, Nacionalni inštitut za biologijo, Piran;
dr. Igor JURINČIČ, Univerza na Primorskem, Portorož.

Organizacijski odbor / *Comitato organizzatore:*

- dr. Valentina BREČKO GRUBAR, vodja organizacijskega odbora,
dr. Gregor KOVAČIČ,
dr. Janez BERDAVS,
Simon KERMA,
Miha KODERMAN.

POVZETKI

(po abecednem redu priimkov udeležencev, brez akademskih naslovov)

GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI LOKALNIH VODNIH VIROV V SLOVENSKI ISTRI

Valentina BREČKO GRUBAR

Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper,
Titov trg 5, Koper, 6000 Slovenija, valentina.brecko.grubar@fhs.upr.si

Prispevek predstavlja geografske značilnosti lokalnih vodnih virov v Slovenski Istri, ki so bili do priključitve naselij na omrežje Rižanskega vodovoda primarni viri za vodno oskrbo. Prebivalci so se z vodo oskrbovali neposredno iz potokov in rek, iz vkopanih vodnjakov, zajetih izvirov ter z zajeto meteorno vodo kapnic in kalov. Že pred letom 1990 je bila na Rižanski vodovod priključena večina naselij v občinah Koper, Izola, Piran in uporaba lokalnih vodnih virov se je zmanjšala ali celo opustila. Koncem 80. let je bil izdelan kataster vodnih virov v občinah Koper, Izola in Piran, v katerem je bilo evidentiranih 74 izvirov. Popis smo želeli dopolniti in s terenskim delom študentov geografije UP FHŠ Koper smo v letih 2008-2010 popisali 165 lokalnih vodnih virov s podzemno vodo. Kapnic in kalov nismo popisovali. Vodni viri so bili popisani tudi s sodelovanjem prebivalcev v zalednih naseljih vseh treh obalnih občin, ki so posredovali informacije o stalnosti in rabi vodnega vira. Med popisanimi lokalnimi vodnimi viri prevladujejo zajeti izviri v pobočjih, manj je zajetih izvirov v dolinah in vkopanih vodnjakov s talno ali cedilno vodo. Večinoma se nahajajo v bližini naselij in so lahko dostopni. Kar tri četrtine vodnih virov je stalnih, ostali so občasni. Analiza zbranih podatkov je pokazala, da je polovica vodnih virov še vzdrževanih, desetina celo obnovljenih, ostali pa so zapuščeni in v propadajočem stanju. Vzdrževani so stalni vodni viri, ki so lahko dostopni, večinoma se nahajajo v naseljih ali njihovi bližini ter v bližini obdelovalnih površin. Za oskrbo s pitno vodo se je tudi v preteklosti uporabljal le del popisanih vodnih virov, ostali pa v gospodarske namene, zlasti za napajanje živine. Danes se občasno uporablja le manjši del vzdrževanih lokalnih vodnih virov, npr. za zalivanje, pripravo škropiv, pranje avtomobilov. Glede na pomanjkanje vode v Slovenski Istri, zlasti poleti, bi bilo smiselno obstoječe lokalne vodne vire v večji meri obnoviti, redno vzdrževati in vsaj občasno spremljati kakovost vode. Lokalni vodni viri bi lahko bili v večji meri uporabljeni kot dodatni vodni vir za oskrbo z vodo slabše kakovosti v različne namene ali kot rezervni vodni vir v primeru pomanjkanja vode v vodovodnem sistemu.

GOJENJE FIGE (*FICUS CARICA L.*) - PRILOŽNOST ZA EKOLOŠKO KMETIJSTVO V SLOVENSKI ISTRI

Mateja BREG VALJAVEC

Geografski inštitut Antona Melika, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Gosposka ulica 13, 1000 Ljubljana, Slovenija, mateja.breg@zrc-sazu.si

Urška KLANČAR

Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Garibaldijeva ulica 1, 6000 Koper, Slovenija, urska.klancar@zrs.upr.si

Ekološko kmetijstvo predstavlja le 2,2 % celotne kmetijske proizvodnje v slovenski Istri. Na ekološki način kmetujejo predvsem oljkarji in le manjše število vinogradnikov, medtem ko v sadjarstvu, zelenjadarstvu in poljedelstvu prevladuje integrirani način pridelovanja. Slednji temelji na proizvodnji kmetijskih pridelkov z zmanjšano in nadzorovano uporabo fitofarmaceutskih sredstev in sintetičnih gnojil.

Figa (*Ficus carica L.*) je izjemno primerna sadna vrsta za ekološko sadjarstvo. Slovenska Istra je najsevernejše pridelovalno območje fige, zato je ne ogrožajo nevarnejše bolezni in škodljivci, kar zmanjša ali povsem izključi uporabo fitofarmaceutskih sredstev. Za uspešen zagon in razvoj ekološkega gojenja fige potrebujemo zanj ugodne kmetijske lege, zainteresirane kmetovalce in kupce pridelkov. Kljub zelo ugodnim pogojem za rast te sadne vrste in dejstvu, da je to eden redkih domačih sadežev, kjer povpraševanje presega ponudbo na trgu, se zelo redki odločijo za tržno usmerjeno gojenje fige.

Na prostorski ravni 43 katastrskih občin (32.868 ha) smo razvrstili potencialne površine v štiri kategorije primernosti za ekološko gojenje fige. V večkriterijsko analizo smo vključili za rast fige pomembne klimatogeografske dejavnike. Kot izključitvena dejavnika, ki opredeljujeta za ekološko gojenje fige povsem neprimerne površine, smo upoštevali območja hladnih, proti morju zaprtih dolin (npr. Movrška vala, Osapska vala, itd.), kjer je velika nevarnost pozebe figovih dreves ter severne ekspozicije.

V nadaljevanju smo z anketiranjem kmetov ugotavljali njihov odnos do ekološkega kmetijstva in gojenja fige. V slovenski Istri je le peščica tržno usmerjenih figovih nasadov. Fige pa so sicer prisotne skoraj na vsaki kmetiji, če že ne, pa vsaj na vsakem vrtu ali dvorišču kot posamezna drevesa. Zelo pogoste so tudi na robovih kulturnih teras, vinogradov in njiv. Rezultati ankete navajajo 18 % kmetij z do tremi figovimi drevesi, 36 % kmetij z od tri do osem posameznih dreves in 28 % kmetij z več kot osem posamezno zasajenimi drevesi. Zgolj 17 % kmetij ima več kot osem figovih dreves v obliki nasada.

Z vidika nadaljnjega razvoja te sadjarske panoge je pomemben podatek, da 84 % vprašanih kmetov ne namerava v naslednjih treh letih zasaditi novega nasada fig.

Če bi se odločili za nov nasad, pa bi se presenetljivih 78 % odločilo za ekološki način kmetovanja, preostalih 22 % za integrirani in prav nihče za konvencionalni način. Na podlagi tega bi lahko sklepali, da se kmetje zavedajo "nezahtevnosti" gojenja fige, njene neobčutljivosti na bolezni in škodljivce ter potenciala za ekološko kmetijstvo.

Kmetje kot največjo oviro navajajo neorganiziran odkup pridelka (67 % kmetov), čeprav jih 64 % meni, da je povpraševanje po svežih plodovih fige v Sloveniji veliko in celo 54 % pravi, da se figo splača gojiti tudi za prodajo na trgu. Kot veliko oviro navajajo predvsem hitro pokvarljivost svežih plodov (58 %) in nevarnost pokanja plodov na drevesu (58 %).

Navsezadnje lahko ugotovimo, da razen redkih izjem, trenutno ta sadjarska panoga za istrske kmete ni zanimiva. Glede na to, da kmetje dokaj dobro poznajo značilnosti gojenja in predelave fige, lahko sklepamo, da je dejanski problem pri nastopanju na trgu, ki mora biti organizirano skladno s hitro pokvarljivostjo plodov. Kmetje, ki jim to uspeva, se poslužujejo modernih tržnih prijemov (npr. Just in time), kar jim prinaša tudi dober zaslužek.

UPRAVLJANJE Z OBALO IN MORJEM

Mitja BRICELJ

Inštitut za vode Republike Slovenije,
Hajdrihova 28, 1000 Ljubljana, Slovenija, mitja.bricelj@izvrs.si

Jadran je polzaprto plitvo morje. Dobro ekološko stanje Jadrana močno ogroža sektorski razvoj na kopnem in morju, še posebej v njegovem najbolj plitvem in severnem delu – Tržaškem zalivu. Za izboljšanje stanja je potrebno izboljšati sodelovanje med raziskovalnimi in upravnimi ustanovami ter uporabniki obale na državni ravni ter okrepiti čezmejno projektno sodelovanje za trajnostne infrastrukturne ureditve ter rabe (oskrba z vodo, promet, turizem, energetika, ribištvo, proizvodnja hrane). Načrtovanje celovitega razvoja temelji na prepoznavanju in ohranjanju ekosistemskih storitev obale in morja. Uvajanje celovitega upravljanja z obalo in morjem v praksi pomeni spremembo obstoječih ravnanj, kar ima tudi pravno podlago v Protokolu za celovito upravljanje z obalo.

UPRAVLJANJE ČEZMEJNEGA POVEZOVANJA V ZGORNJEM
JADRANU: POTENCIALI IN PROBLEMI

Milan BUFON

Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper,
Inštitut za geografske študije,
Garibaldijska ulica 1, 6000 Koper, milan.bufon@zrs.upr.si

Referat bo obravnaval nove možnosti, ki jih odpirajo evropski integracijski procesi ter programi EU glede možnosti upravljanja čezmejnega povezovanja v zgornjem Jadranu oziroma na »tromeji« med sedanjim italijanskim, slovenskim in hrvaškim obalnim območjem. S spreminjanjem funkcije in statusa različnih teritorialnih enot in ravni se spreminja tudi funkcija in status njihovih meja, ki se danes v Evropi giblje pretežno na kontinuumu med družbeno-kulturnem »razdeljevanju« in družbeno-ekonomskem »povezovanju«. Prav to razmerje lahko odpira največje probleme čezmejnemu sodelovanju, saj marsikdaj nastajajo precejšnje razlike med pričakovanji in potrebami lokalnega prebivalstva ter prakso čezmejnih »politik«. Ljudje, ki se srečujejo na mejah, so si obenem prostorsko »blizu« in družbeno »daleč«: prostorska »bližina« je največkrat odvisna od tipologije mejnega režima, ki lahko predstavlja večjo ali manjšo oviro čezmejnemu gibanju; družbena »oddaljenost« pa je odvisna od stopnje družbeno-kulturne homogenosti in večje ali manjše funkcionalne povezanosti obmejnega prebivalstva oziroma prostora. Meje zato povsod »proizvajajo« okolja sočasne potencialne priložnosti ali nevarnosti, kontakta ali konflikta, sodelovanja ali tekmovanja, konvergence ali divergence. Možnost za uveljavitev enih ali drugih potencialov je odvisna od časa in prostora in je lahko celo hkrati zastopana v istem obmejnem območju.

Prav tiste obmejne regije, v katerih prebivalstvo obeh strani meje izkazuje skupno ali sorodno regionalno pripadnost, skupno ali sorodno etnično in jezikovno strukturo (največkrat na multikulturni podlagi) ter skupno ali sorodno zgodovinsko ozadje, se danes v Evropi javljajo kot tisti povezovalni člen, ki lahko v najbolj naravni obliki in na najbolj učinkovit način prispevajo k razvoju tesnejših čezmejnih vezi in s tem k uspešnejši mednarodni integraciji. Ali bo zgornji Jadran postal prostor koeksistence ali konflikta pa ni toliko odvisno od lokalnih dejavnikov, ki izražajo dobre potenciale družbenega povezovanja, kolikor od državnih politik, ki so v bližnji preteklosti njegovo multikulturno podobo želele »normirati« v skladu z lastnimi nacionalnimi »standardi«, to »držo« pa v marsikaterem pogledu ohranjajo še danes in s tem zavirajo udeležanje evropskih integracijskih procesov ter nove paradigme »združenosti v različnosti« v regiji. Prav čas po vstopu Slovenije v EU in schengenski prostor ter pristopnih pogajanj Hrvaške za članstvo v EU bi lahko predstavljal odlično priložnost za revidiranje dosedanjih državnih politik in bi

območju zgornjega Jadrana lahko ponudi nov, »alternativni« model integriranega večnivojskega upravljanja. Razvojni historiat in sedanja družbena struktura območja nas namreč opozarjata, da je to vendarle prostor, ki ga je veliko lažje povezovati kakor pa deliti.

TURIZEM IN ZNAČILNOSTI CESTNEGA PROMETA V
SLOVENSKI ISTRI

Dejan CIGALE

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta,
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, dejan.cigale@ff.uni-lj.si

Območje Slovenske Istre oziroma treh obalnih občin je glede na turistični obisk najpomembnejše slovensko turistično območje, saj prispeva okrog četrtnino vseh turističnih prenočitev v državi. Poleg tega je tudi pomemben cilj enodnevnih turističnih obiskovalcev, ki si izberejo to območje za cilj izleta. Tovrstna priljubljenost prispeva k dodatnim obremenitvam cestnega omrežja, hkrati pa so značilnosti cestnega prometa na tem območju zaradi omenjenih vplivov pomembno drugačne kot na neturističnih območjih. To se kaže tako v drugačnem letnem in tedenskem poteku kot v večjih razlikah med ekstremnimi vrednostmi. Zaradi velikega deleža s prostim časom pogojenega prometa je prisotna tudi pomembna povezanost z vremenskimi razmerami. Ta se kaže v občutno zmanjšanem številu vozil ob slabšem vremenu, ki je manj privlačno za preživljanje prostega časa oziroma v viških, ki nastopajo v suhih in jasnih dneh z visokimi temperaturami. Te razlike pridejo do izraza še zlasti ob koncih tedna. Tako se viškom prometnih obremenitev v času poletne turistične sezone (julij, avgust) pridružijo tudi viški ob lepih koncih tedna v drugih mesecih. Pri tem različni vremenski elementi različno pomembno vplivajo na obseg prometa oziroma število vozil. Analiza podatkov o prometnih obremenitvah tudi opozarja na različen pomen turizma kot dejavnika, ki prispeva k večjemu prometu, na različnih cestnih odsekih, kar opozarja tudi na notranjo nehomogenost območja z vidika turistične rabe, saj služi notranjost v veliki meri predvsem kot prostor tranzita do turistično bolj privlačnih obalnih območij. Ker pa je v obalnih naseljih skoncentrirana tudi večina prebivalstva, je na nekaterih cestnih odsekih v bližini obale delež s turizmom pogojenega prometa relativno manjši, saj stopajo kot generator cestnih prometnih tokov v ospredje dnevne migracije.

OSVETLJEVANJE MESTA

Vladimir DROZG

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta,
Koroška cesta 160, 2000 Maribor, Slovenija, vlado.drozg@uni-mb.si

V večnem razmerju med človekom in svetlobo ima luč-osvetlitev tri ključne pomeni: kognitivni, estetski in simbolni. Osvetljevanje mesta pomeni oblikovanje njegove nočne podobe, sredstvo za to sta svetloba in svetilo. V kognitivnem smislu je svetloba odločilnega pomena pri vzpostavljanju vzdušja, v okviru katerega doživljamo osvetljeni objekt in neposredno okolico. Pravimo, da je odločilnega pomena pri izgledu (na strani objekta) in pri dojemanju (na strani subjekta), kar pomeni, da je od načina osvetlitve odvisno, kako objekt in okoliški prostor dojemamo, pa tudi, kaj nam osvetljeni objekt sporoča. Umetna svetloba je medij, ki prostor diferencira v pomenskem in simbolnem smislu, vanj vnaša novo dimenzijo, ki je podnevi ne vidimo oziroma je ne občutimo. Osvetlitev, svetloba in svetilo imajo prostorske implikacije – svetloba oblikuje stvari, naredi jih vidne (ali nevidne), sooblikuje prostor in mu daje poseben pomen. Osvetlitev je pravzaprav modifikacija prostora. Je artefakt, rezultat človekove presoje o tem, kaj osvetliti in kako – prav zato je tematika geografsko relevantna. Geografsko spoznavanje se osredotoča na štiri vsebine: 1) *zakaj* je osvetljeno, 2) *kako* je osvetljeno, 3) *kaj* je osvetljeno in 4) *kdo* osvetljuje. V konceptualnem smislu sodi tema k pojavu estetizacije bivalnega okolja.

1) Osvetljevanje mesta ima štiri namene: varnost, orientacija, oblikovanje posebnih ambientov in poudarjanje posebnih (npr. identitetnih) objektov mesta. V Kopru smo evidentirali vse namene osvetlitve, posebej pa smo se ukvarjali z osvetlitvijo, katere namen je oblikovanje in poudarjanje grajene strukture mesta.

2) Luč mora osvetljevati objekt, v kolikor ga želimo ustrezno dojemati. V Kopru smo razlikovali:

- nevtralnno osvetlitev, ta prevladuje v stanovanjskih predelih mesta,
- izstopajočo osvetlitev, največ je v poslovnem in komercialnem delu mesta,
- usmerjeno osvetlitev, na ta način so osvetljeni redki identitetni objekti v starem delu Kopru,
- pritajeno (dekorativno) osvetlitev, ki prevladuje na robu srednjeveškega dela mesta, na stiku novega in starega Kopra.

3) Različni načini osvetljevanja vzpostavljajo različno podobo mesta ponoči. V tem smislu lahko osvetlitev pojmuje kot element diferenciranosti mesta. Nekatera morfološko-fiziognomska območja Kopra, ki jih zaznavamo podnevi, zaradi neosvetljenosti ponoči niso vidna. Podobno velja za identitetne objekte v srednjeveškem delu mesta. Nasprotno pa v nočni podobi močno izstopajo prometnice v poslovnem delu mesta, ki jih v dnevni podobi skoraj ne zaznavamo. V Kopru lahko ločimo vsaj štiri območja različne osvetljenosti, ki govorijo tudi o identiteti mesta:

- minimalistična – decentna osvetlitev mestnega jedra.

- dekorativna osvetlitev cestnega obroča okoli starega jedra in vpadnic v mesto
 - izstopajoča osvetlitev komercialnega dela mesta
 - nevtralna osvetlitev stanovanjskih območij na robu mesta
- 4) Osvetljevanje je del ekonomije estetizacije saj skušajo številni gospodarski subjekti z osvetlitvijo opozoriti na svojo prisotnost. V Kopru si glede tega stojita nasproti javni in zasebni interes. Pri tem razlikujemo:
- stanovanjska območja in staro mestno jedro, kjer je prisoten javni interes po osvetljevanju, zaradi česar prevladuje nevtralna osvetlitev,
 - nakupovalna središča in gospodarski deli mesta, kjer je močnejše izražen komercialni interes zasebnega kapitala, zato so objekti osvetljeni z izstopajočo osvetlitvijo
 - obalo, kjer se pojavljata javni in komercialni interes, od tod največ dekorativne osvetlitve.

ČRNOKALSKI VIADUKT – LEP ALI PAMETEN?

Matej GABROVEC

Geografski inštitut Antona Melika, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Gosposka ulica 13, 1000 Ljubljana, Slovenija, matej@zrc-sazu.si

Črnokalski avtocestni viadukt je lep gradbeni dosežek, ki je za okoli četrtr ure skrajšal potovanje iz notranjosti Slovenije na obalo. Večina opazovalcev meni, da se kar lepo vklaplja v pokrajino. V pričujočem prispevku pa bomo odprli vprašanje, ali visoki investicijski stroški odtehtajo gospodarske koristi? Ali bi bilo morda pametneje, da prej zgradimo moderno železniško povezavo? Ali je investicija smiselna, če jo presojava z vidika trajnostne mobilnosti? Ob nedvornih pozitivnih učinkih se je na primer zmanjšala konkurenčnost javnega potniškega prometa, še posebej to velja za železniški promet. Izboljšana prometna dostopnost je nedvomno povečala število dnevnih obiskovalcev obale v poletnem času. Ali so ti turističnemu gospodarstvu prinesli več koristi ali več škode zaradi prenatrpanosti obale? Analiza statističnih podatkov kaže, da se je povečalo število dnevnih vozačev iz Kopra v Ljubljano, deloma tudi v obratni smeri? Ali ta proces bolj koristi koprskemu ali ljubljanskemu gospodarstvu? Nazadnje se lahko še vprašamo, ali je investicija vplivala na višjo kakovost življenja v Sloveniji?

FIZIČNE IN SIMBOLNE DIHOTOMIJE:
TRDNO MORJE IN TEKOČA ZEMLJA NASPROTI RESNIČNIM
IN NAMIŠLJENIM LJUDEM

Damir JOSIPOVIČ

Inštitut za narodnostna vprašanja,

Erjavčeva 26, 1000 Ljubljana, Slovenija, damir.josipovic@guest.arnes.si

Prispevek se ukvarja z odnosi med pojmom kopno in morje v kontekstu slovensko-hrvaškega spora o meji na morju in na kopnem. V tem smislu avtor razpravlja o različnih vidikih upravljanja mejnega vprašanja, tako na morju kot na kopnem, ter o njegovem vplivu na prebivalstvo ujeto v vmesnem »spornem« prostoru. Sporazum Drnovšek-Račan je pomenil prelomnico v dvostranskih odnosih med državama. Predstavljal je prvo konkretizacijo razmejitve, s katero bi obe državi »nekaj pridobili in nekaj obdržali«. Slovenija bi »pridobila« teritorialni dostop do mednarodnega morja, Hrvaška pa štiri sporne zaselke in večji del katastrskega ozemlja severno od reke Mure. Hkrati bi Hrvaška »ohranila« ozemeljski stik z Italijo preko eksklaviziranega teritorialnega morja. Raziskovalno zanimiv je tudi proces spreminjanja vsebine pojmov, kot sta »ozemlje« in »morje«. Pojem ozemlja v obeh primerih močno presega trdno zemljo. Po drugi strani v simbolnem smislu prihaja do utekočinjanja »trdnega«, kljub temu pa obstajajo nekatere razlike v zaznavah ozemlja v povezavi z morskovo površino. Avtor prvi krajec simbolne dihotomije analizira na primeru vzajemno nasprotujočih si trditvev, da Slovenija zahteva »teritorialni stik z odprtim morjem«, Hrvaška pa da se »noče odreči nekaj kilometrom obale«. Drugi krajec »trdno-tekočega« spora pa se avtor loteva na primeru štirih zaselkov na levem bregu reke Dragonje (Mlini-Škrilje, Bužini, Škodelin/Škudelin). Glede na sporazum Drnovšek-Račan iz leta 2001 bi ta naselja pripadla Hrvaški »v zameno« za teritorialni dostop Slovenije do mednarodnega morja. Ti zaselki so del katastrske občine Sečovlje/Sicciole, ki je del občine Piran/Pirano v Sloveniji. Avtor analizira tudi navidezni paradoks pozicioniranja katastrske meje, ki ne poteka po strugi bližnjega vodotoka (Dragonja). Prebivalstvo ujeto v tem ozkem »spornem« pasu ozemlja ima vsakodnevne znatne težave, ki so se po uvedbi shengenskega mejnega režima še poglobile.

Avtor zaključuje s trditvijo, da obe državi zaznavata trdna tla, kljub mitološki »svetost tal«, kot bistveno bolj fluidna v primerjavi z morjem. Nasprotno, pa se zdi, da je videnje določitve meje na morju »trdno kot skala« na obeh straneh tudi v kontekstu razsodbe arbitražnega tribunala. Slovensko-hrvaški spor je laboratorij mitskih razsežnosti, etničnega značaja morja in zgodovinske pravice – kljub geo-političnemu dejstvu, da to območje v preteklosti nikoli ni pripadalo ne Hrvaški in ne Sloveniji. Prav tako je zelo močna simbolna vrednost za obe državi v kontroverznih prizadevanjih za trden teritorialni stik tekoče površine. Slovensko-hrvaški primer morskovo-kopenskega mejnega spora kaže na različne strategije teritorialnosti, ki pa izhajajo iz zelo podobnega izhodišča.

VREDNOTENJE NARAVNIH VREDNOT SLOVENSKE ISTRE ZA RAZVOJ TURISTIČNIH PROIZVODOV WELLNESS TURIZMA

Igor JURINČIČ

Univerza na Primorskem, Fakulteta za turistične študije Portorož - Turistica,
Obala 11a, 6320 Portorož, Slovenija, igor.jurincic@turistica.si

Gregor BALAŽIČ

Univerza na Primorskem, Fakulteta za turistične študije Portorož - Turistica,
Obala 11a, 6320 Portorož, Slovenija, gregor.balazic@turistica.si

Na območju Slovenske Istre je evidentiranih 277 naravnih vrednot posameznih zvrsti. Od tega je 128 naravnih vrednot državnega pomena. Najpomembnejša območja, ki zajemajo tudi večje število naravnih spomenikov, so že zavarovana z ustreznimi občinskimi ali državnimi predpisi. To so Krajinski park Strunjan, Naravni rezervat Škocjanski zatok in Krajinski park Sečoveljske soline.

Namen prispevka je na podlagi analize prometne dostopnosti, turistične in druge infrastrukture, opremljenosti z informacijskim materialom in označevalnimi tablamimi ter stopnjo vključenosti v turistične proizvode, ugotoviti njihovo primernost za vključitev v nove proizvode wellness turizma v regiji. Izdelali smo predloge ukrepov za vključitev potencialnih lokalitet naravnih vrednot v turistično ponudbo. Temu sledijo predlagani itinerarji za različne ciljne skupine obiskovalcev.

**SLOVENSKA IN HRVAŠKA ISTRA V LUČI OBISKA TURISTOV
IZ SLOVENIJE – PROSTORSKA RAZPOREDITEV IN ANALIZA
TURISTIČNE PONUDBE**

Miha KODERMAN

Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper,
Inštitut za geografske študije, Garibaldijeva ulica 1, 6000 Koper, Slovenija,
miha.koderman@zrs.upr.si

Simon KERMA

Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper
Titov trg 5, 6000 Koper, Slovenija, simon.kerma@fhs.upr.si

Mesta slovenske in hrvaške Istre imajo dolgoletno turistično tradicijo in predstavljajo eno najbolj obiskanih območij jadranske obale. Izrazita pokrajinska pestrost, ki se odraža v stiku kopnega in morja ter gričevnatem zaledju, ugodni klimatski pogoji ter ohranjena kulturna dediščina so glavni atributi, ki vsakoletno privabljajo na to območje na stotisoče turistov. Med njimi dobršen del predstavljajo slovenski obiskovalci, ki po uradni statistiki obeh držav zasedajo prvo mesto v občinah slovenske in drugo mesto v občinah hrvaške Istre, tako po prihodih kot po nočitvah domačih in tujih turistov skupaj.

Avtorja v prvem delu prispevka analizirata število turistov in njihovih nočitev v občinah in mestih slovenske in hrvaške Istre, pri čemer izpostavljata slovenske turiste in njihove nočitve v primerjavi z drugimi obiskovalci ter primerjata njihovo prostorsko razporeditev po občinah. V nadaljevanju je v osredju proučevanja analiza turistične ponudbe slovenskih in hrvaških podjetij, ki so s strani lokalnih/regionalnih turističnih združenj referenčna za opravljanje turističnih storitev na obravnavanem območju. Na podlagi opravljene analize avtorja ugotavljata tudi razmerje med obmorskimi destinacijami ožjega obalnega pasu in tistimi v njihovem zaledju. Slednje je, kot pokaže raziskava, vsaj v primeru hrvaške Istre vse pogosteje vključeno v raznovrstno turistično ponudbo.

OCENA STOPNJE LITORALIZACIJE V SLOVENSKI ISTRI

Simon KUŠAR

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo,
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, simon.kusar@ff.uni-lj.si

Družbenogeografski vidik litoralizacije se odraža v izraziti razvojni dvojnosti med priobalnim delom in zaledjem: ob obali prihaja do koncentracije prebivalstva in gospodarskih dejavnosti, medtem ko zaledje zaznamujejo procesi depopulacije, staranja prebivalstva in slabe zaposlitvene možnosti.

Stopnjo litoralizacije v Slovenski Istri smo ocenjevali z izbranimi socialnimi in ekonomskimi kazalci, ki prikazujejo razvoj prebivalstva, stanje v gospodarstvu in vlogo naselij. V analizo so bila vključena naselja ob štirih profilih, ki segajo od obale do meje z Republiko Hrvaško oziroma do kraškega roba. Rezultati analize kažejo, da je bilo območje Slovenske Istre po letu 1948 podvrženo intenzivni litoralizaciji: ob obali se je razvila relativno velika aglomeracija, medtem ko se je zaledje prebivalstveno izpraznilo.

V zadnjih letih je prebivalstveno najbolj dinamičen suburbani pas okrog obalnih mest. Najugodnejši demografski razvoj imajo namreč naselja na prisojnem pobočju prvega niza flišnih gričev ter naselja, ki so dobro prometno povezana z obalnimi mesti. Tudi v notranjosti Slovenske Istre se nekaterim naseljem izboljšuje demografska struktura. Tradicionalna delitev na razvojno dinamično obalno območje in manj razvito notranjost je torej presežena z vmesnim območjem suburbanih naselij ter posameznimi razvojno dinamičnimi naselji v notranjosti Slovenske Istre: proces litoralizacije v Slovenski Istri se je močno upočasnil ali celo končal. Ta razvoj pa ni povezan z endogenimi razvojnimi potenciali prebivalstva, ampak predvsem s »spill-over« učinki obalne aglomeracije ter priselitvami iz drugih občin v Sloveniji.

BIOINVAZIJA IN TROPIKALIZACIJA V SLOVENSKEM DELU JADRANA

Lovrenc LIPEJ

Nacionalni Inštitut za Biologijo, Morska biološka postaja Piran, Fornače 41,
6330 Piran, Slovenija, lopej@mbss.org

Slovensko morje se tako kot drugi deli Sredozemskega morja sooča s pojavljanjem vrst, ki pred tem niso naseljevale ali se pojavljale v tem delu Jadrana. V zvezi s tem sta zelo aktualna procesa bioinvazije in tropikalizacije. Pri tropikalizaciji pride spričo višjih temperatur tudi v severnejših predelih Sredozemskega morja do padca ekološke bariere, ki je onemogočala širjenje vrst proti severu. Zaradi višjih temperatur so se v slovenskem morju začele pojavljati nekatere vrste, ki so sicer značilne za južne predele Sredozemskega morja. Včasih pa v severni del Jadrana pridejo vrste, ki izvirajo iz biogeografskih regij izven Sredozemskega morja. Takim vrstam pravimo tujerodne vrste, poznamo pa več načinov prenosa oziroma prihoda v novo okolje. Skoraj vse so povezane z antropogenimi dejavniki. Doslej je delež tujerodnih in južnih termofilnih vrst v slovenskem morju zanemarljiv. Le za nekaj vrst vemo, da so se v novem okolju ustalile. Kljub vsemu, pa je spremljanje novih prišlekov potrebno in na podlagi negativnih izkušenj iz drugih okolij povsem utemeljeno.

VAŽNOST POBOLJŠANJA SUVREMENE KOPNENE POVEZANOSTI DUBROVNIKA

Damir MAGAŠ

Sveučilište u Zadru, Odjel za geografiju, Centar za istraživanje krša i priobalja,
Kneza Višeslava 9, 23000 Zadar, Hrvatska, dmagas@unizd.hr

Dubrovnik je danas jedno od najpoznatijih turističkih i kulturno-povijesnih središta Sredozemlja i svijeta. Njegova županija godišnje privlači oko milijun, razmjerno visokoplatežnih turista iz cijelog svijeta koji ostvare oko pet milijuna noćenja (oko 7 % turističkog prometa Hrvatske). Geoprometni položaj, teritorijalna odvojenost kopnom BiH od ostalih dijelova Hrvatske, ukidanje željezničke veze 1976., kao i razmjerno velika udaljenost od regionalnih središta, uvjetovali su da se velikim dijelom suvremena prometna povezanost Dubrovnika odvija zračnim i pomorskim putem (redovne pruge, *cruiseri* i sl.). Kopneno cestovno povezivanje odvija se uglavnom prema ostalim dijelovima Hrvatske, a znatno manje prema susjednim zemljama BiH i Crnoj Gori. Sve veće potrebe suvremenog cestovnog povezivanja traže novo i kvalitetnije rješenje u odnosu na sadašnje povezivanje starom Jadranskom turističkom cestom. Prvenstveno se to odnosi na povećanje prohodnosti i brzine putovanja te izbjegavanje graničnih prijelaza, ali i na rješavanje prometne povezanosti poluotoka Pelješca i otoka Korčule (posredno i otoka Mljeta i Lastova). S tim u vezi se izgradnja mostovnog rješenja Klek - Pelješac u novije vrijeme javlja kao odgovarajuće i kvalitetno rješenje suvremene cestovne (autocesta ili brza cesta) povezanosti Dubrovnika s europskim prostorom na zapadu i sjeveru, kao i s ostalim dijelovima Hrvatske. Suvremeno geoprometno rješenje, uz brojna odobrenja, podršku vlade i izražene zahtjeve uže regije, naišlo je i na kritike, prvenstveno političko-geografskih, geopolitičkih i geostrateških činitelja nesklonih takvom kopnenom rješavanju pitanja prometne povezanosti Dubrovnika.

POMEMBNOST IZBOLJŠANJA SODOBNE KOPENSKE POVEZANOSTI DUBROVNIKA

Damir MAGAŠ

Univerza v Zadru, Oddelek za geografijo, Center za raziskovanje krasa in
priobalnega prostora,
Kneza Višeslava 9, 23000 Zadar, Hrvaška, dmagas@unizd.hr

Dubrovnik je danes eno od najbolj poznanih turističnih in kulturno-zgodovinskih središč v Sredozemlju in na svetu. Njegova županija letno pritegne okrog milijon (razmeroma bogatih) turistov iz celega sveta, ki ustvarijo okrog pet milijonov

nočitev (približno 7 % turističnega prometa Hrvaške). Geoprometni položaj, kopenska ozemeljska ločenost z Bosno in Hercegovino od ostalih delov Hrvaške, ukinitve železniške povezave leta 1976, kakor tudi razmeroma velika oddaljenost od regionalnih središč so povzročili, da sodobna prometna povezanost Dubrovnika večinoma poteka po zraku in morju (redne linije, križarke ipd.). Kopenske cestne povezave potekajo večinoma v smeri proti ostalim delom Hrvaške in bistveno manj proti sosednjima Bosni in Hercegovini ter Črni gori. Vedno večje potrebe sodobnega cestnega povezovanja iščejo novo in kakovostnejšo rešitev, kot je obstoječa povezava po stari jadranski turistični cesti. Predvsem se to nanaša na povečanje tranzitnosti in hitrosti potovanja ter izogibanje mejnim prehodom, pa tudi na urejanje prometne povezanosti polotoka Pelješca in otoka Korčule (posredno tudi otokov Mljeta in Lastova). S tem v zvezi se v novjšem obdobju omenja gradnja mostu Klek - Pelješac kot ustrezna in kakovostna rešitev sodobne cestne (avtocesta ali hitra cesta) povezanosti Dubrovnika z evropskim prostorom na zahodu in severu, kakor tudi z ostalimi deli Hrvaške. Ta sodobna geoprometna rešitev pa je poleg številnih izrazov odobravanja, podpore vlade in izkazanih zahtev v ožji regiji naletela tudi na kritike. Gre predvsem za politično-geografske, geopolitične in geostrateške dejavnike, ki niso naklonjeni takšnemu reševanju kopenske prometne povezanosti Dubrovnika.

(Prevedel: Simon Kerma)

SPREMINJANJE PODNEBJA OB OBALI TRŽAŠKEGA ZALIVA V ZADNJIH 300 LETIH

Darko OGRIN

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo,
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, darko.ogrin@ff.uni-lj.si

Po letu 1700 izpostavljamo v Evropi dve podnebni obdobji, malo ledeno dobo in obdobje postopnega naraščanja temperature zraka. Za malo ledeno dobo, ki se je okvirno začela sredi 15. stoletja in trajala do srede (konca) 19. stoletja, lahko za severni Jadran s pomočjo ohranjenih zgodovinskih virov ugotovljamo pogostost izrednih vremenskih in podnebnih dogodkov v posameznih obdobjih. Za popolno rekonstrukcijo ni dovolj podatkov. V zadnjem višku ohladitve ob Tržaškem zalivu med 1680 in 1865 izstopa po pogostosti ostrih zim obdobje med 1700 in 1765, ko kronike beležijo hud mraz skoraj vsako četrto leto. Rekonstruirani podatki govorijo, da so bile tedaj zime ob Tržaškem zalivu za okoli 0,5 °C hladnejše od povprečnih sredi 20. stoletja. V prvi polovici 18. stoletja so bile dokaj pogoste suše in nevihtna neurja, deželo so dvakrat opustošile tudi kobilice. V tem stoletju so vremenske nesreče širšo okolico Tržaškega zaliva prizadele v povprečju vsako drugo do tretje leto, kar je povzročilo veliko pomanjkanje in lakote.

Po sredini 19. stoletja smo priča postopnemu segrevanju ozračja, tako na globalni kot regionalni ravni. Začetek obdobja sovпада s pričetkom rednih in sistematičnih meteoroloških meritev v Trstu. Trend segrevanja ozračja je ob obali Tržaškega zaliva za čas po letu 1841 zaradi zadrževalnega vpliva morja manj izrazit kot v bolj celinskih predelih. Še najbolj so se ogrele zime (trend: +0,7 K/100 let), ki so glede temperaturnih razmer od vseh letnih časov tudi najbolj spremenljive, medtem ko so se poletja celo rahlo ohladila (trend: -0,1 K/100 let). Kljub segrevanju so se tudi v tem obdobju občasno pojavile ostre zime s pozebami, od katerih po ostrini izstopa zima 1928/29. Trend segrevanja vseh letnih časov je zelo izrazit v zadnjem desetletju, ko smo imeli kar osem zelo toplih oziroma ekstremno toplih let.

Padavinski trendi so manj izraziti. Na splošno se količina padavin rahlo znižuje, še najbolj v jeseni, to je v času primarnega viška padavin. Zanimivo pa je, da se zadnjih 10 do 15 letih jesenski višek ponovno krepi. Če združimo padavinske in temperaturne tendence v zadnjih 15 letih, potem lahko sklepamo, da smo priča določeni stopnji mediteranizacije podnebja ob obalah Tržaškega zaliva.

PROMETNA VLOGA SLOVENSKE ISTRE

Matej OGRIN

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo,
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, matej.ogrin@siol.net

Ozemlje Slovenske Istre je skozi zgodovino doživljalo zelo različno vlogo, pripadalo različnim državnim tvorbam in imelo različno pomembnost. Pomembnost nekega območja za državno politiko se kaže preko vlaganj v to območje, verjetno najpomembnejša med temi vlaganji so tista v prometno infrastrukturo, saj na ta način to območje vključijo v gospodarske in družbene tokove z ostalimi območji in središčem. V času avstro-ogrske monarhije je širše tržaško območje pridobilo na pomembnosti kot okno v svet za monarhijo, prva svetovna vojna pa je celotno območje vstavila na severovzhodni rob Italije, s čimer je bila gospodarska pomembnost območja že bistveno manjša. Po drugi svetovni vojni je do tedaj enotno območje razdelila meja, pretrgal se je stik s Trstom, celotno območje, ki mu danes pravimo Slovenska Istra, pa je prvič v zgodovini postalo del ozemlja republike Slovenije v okviru mednarodno priznane Jugoslavije. Prostor je izgubil glavno središče, na katerega je bil vezan stoletja, hkrati pa je postal edini stik z morjem tedanje republike, ki je leta 1991 postala samostojna in kmalu zatem tudi mednarodno priznana država. Funkcijsko pomembnost območja so k sreči spoznali že kmalu po priključitvi območja Jugoslaviji in od tedaj se prometna povezava Slovenske Istre z notranjostjo krepí v skladu s pomembnostjo prostora za slovensko državo, postalo pa je tudi slovensko okno v svet. Prispevek govori o prometni povezanosti in prometnih tokovih v Slovenski Istri, kjer se prepletajo številni pomembni vidiki lokalnega in državnega prometnega razvoja v regiji.

SLOVENSKO MORJE, VPRAŠANJA IN DILEME

Milan OROŽEN ADAMIČ

Geografski inštitut Antona Melika, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Gosposka ulica 13, 1000 Ljubljana, Slovenija, milan@zrc-sazu.si

Morje je osrednji del slovenske identitete, upodobljen je v grbu države in zato se mu ne moremo in ne bomo nikoli odrekli. Burna zgodovina tega dela Evrope je pripeljala do 1. svetovne vojne. Do nje smo Slovenci živeli v okviru Avstro-Ogrske (z delno izjemo Beneške Slovenije, ki je bila takrat že pod Italijo) in to tako v glavnem nerazdeljeni. Rapalska pogodba in Koroški Plebiscit po koncu 2. sv. vojne sta ozelemlje poseljeno s Slovenci zmanjšali za skoraj polovico. Meja med Italijo in Jugoslavijo je bila potegnjena tako, da naj bi približno toliko Jugoslovanov ostalo pod Italijo kot Italijanov pod Jugoslavijo. Jugoslovani, ki so ostali pod Italijo, so bili skoraj v celoti Slovenci. Hrvaška je dobila Dalmacijo, vse otoke, Reko in Istro, ki do takrat še nikdar ni bila del Hrvaških ozemelj. Ko je prišlo do razpada Jugoslavije sta se RS in RH dogovorili, da bosta na meji upoštevali stanje na dan osamosvojitve. Slovenija je imela teritorialni stik z mednarodnimi vodami in to ne le abstraktno.

Tu je jedro, ko gre preprosto za ohranitev pomorske razsežnosti slovenske države. Leta 2005 je Hrvaška podpisala sporazum z Italijo o medsebojni razdelitvi epikontinentalnih pasov v Jadranu, kar je Slovenski akvatorij marginaliziralo, »zaklenilo« v notranje vode. To je absolutno nesprejemljivo, ker postavlja Slovenijo v položaj pomorsko obrobne, oziroma bolj ali manj kontinentalne države. Ob celi vrsti zamujenih priložnosti, od katerih najbližja sprejemljivosti je bil že parafiran tako imenovan sporazum Drnovšek-Račan, je bil sklenjen arbitražni sporazum in potrjen tudi na referendumu. Konkreten proces priprav že teče, geografi smo vanj vključeni obrobno, tako kot tudi predstavniki alternativnih pogledov. Dejansko se bodo stvari začele »odvijati« po vključitvi Hrvaške v EU. Izid je negotov in prav lahko se zgodi, da bo za nas neugoden. Na tehtnici je pomorska razsežnost Slovenije, to je bila nekoč ena od osrednjih točk prizadevanj Primorskih Slovencev v boju s fašizmom, ki pa tega v današnjem času niso prepoznali in razumeli. Rešitev problema je negotova in glede na razmeroma vedno bolj obrobni pomen Slovenije v Evropi, ko se vendarle postopoma razrešujejo težave na ozemljih nekdanje Jugoslavije, ni za Slovenijo mogoče pričakovati kakšnih posebnih pozitivnih presenečenj.

KOLIKO POZORNOSTI POSVEČAMO PROMETNEMU POMENU SREDOZEMSKA SLOVENIJE PRI POUKU

Stanko PELC

Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper,
Titov trg 5, 6000 Koper, Slovenija, stanko.pelc@fhs.upr.si

Pojem sredozemska Slovenija v naši vsakdanji rabi, ne splošni in ne strokovni, ni razširjen, še posebej ne, ko govorimo o družbenogeografskih temah kot je npr. promet. Ker pa Koper spada med sredozemska pristanišča in ker nas Jadransko morje povezuje s širokim območjem Sredozemlja, si dovoljujemo ta pojem uporabiti tudi v povezavi s prometnogeografskim položajem in pomenom Kopra ter njegovega ožjega in širšega zaledja. Tako je ena od tem v našem prispevku tudi utemeljitev rabe navedenega pojma. Pri tem želimo nekaj pozornosti nameniti tudi temu, kako različna poimenovanja istih območij v šoli vplivajo na prepoznavnost teh območij.

Naša osrednja pozornost pa bo posvečena zastopanosti ciljev in tem, ki se povezujejo s poudarjanjem in vrednotenjem prometnega pomena sredozemske Slovenije kot jih lahko zaznamo v naših učnih načrtih in na drugi strani kot jih dejansko uredničujejo naši učitelji od razrednega pouka do gimnazije.

Na deklarativni ravni je Slovenija kot država razglasila svojo pomorsko usmeritev, obmejni spor s sosednjo Hrvaško pa tudi posredno kaže na to, da ima morje v političnem smislu za slovensko državo zelo velik pomen. Poleg tega ne smemo pozabiti, da je zahod Slovenije, kjer lahko glede na večjo zastopanost sredozemskih vplivov govorimo o sredozemski Sloveniji, tudi pomembno kopensko prometno območje, čez katerega potekajo 3 ključne povezave proti severni Italiji. Osrednje vprašanje, na katerega bomo torej iskali odgovore je, ali je pozornost, ki jo pri pouku geografije (oziroma družbe) namenjamo tej temi, ustrezna pomenu, ki ga ima v prometnem smislu za našo državo in Srednjo Evropo.

VREDNOTENJE KAKOVOSTI ŽIVLJENJA, TRAJNOSTNEGA
RAZVOJA IN SOCIALNEGA KAPITALA MED PREBIVALCI
PODEŽELJA SLOVENSKE ISTRE

Dane PODMENIK

Zavod Eko-humanitatis,

Cesta Zore Perello Godina 3, 6000 Koper, Slovenija, dane.podmenik@gmail.com

Janez BERDAVS

Inštitut za razvojne in strateške analize,

Dunajska cesta 113, 1000 Ljubljana, Slovenija, janez.berdavs@institut-irsa.si

Marko KREVS

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo,

Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, krevs@yahoo.com

V sklopu projekta »Krepitev kakovosti življenja na podeželju Slovenske Istre« (LAS Istra- program LEADER) je bila v letu 2010 izvedena raziskava namen katere je bil raziskati vrednotenje kakovosti življenja, trajnostnega razvoja in socialnega kapitala med prebivalci na podeželju Slovenske Istre. Z uporabo metodologije členitve podeželja (Kovačič in sod., 1999) smo naselja razvrstili v štiri tipe in med prebivalstvom opravili skupno 301 terensko anketo, kar predstavlja skoraj procent skupnega števila prebivalcev živečega na podeželju. Z namenom večje reprezentativnosti raziskave smo vzorec razdelali še po razredih izobrazbene ravni.

Rezultati so pokazali, da je velika večina prebivalstva zadovoljnih s kakovostjo življenja na podeželju in med posameznimi tipi območij ne prihaja do opaznejših razlik. Nekoliko izstopa le tip »intenzivno praznjenje«, kjer so anketiranci manj zadovoljni s kakovostjo življenja. Analiza rezultatov glede na spol anketirancev je pokazala, da so ženske nekoliko bolj zadovoljne s kakovostjo življenja kot moški. So pa se pojavile nekoliko bolj opazne razlike glede na starost in izobrazbo. Najbolj zadovoljni s kakovostjo življenja so tisti uvrščeni v najstarejšo starostno skupino in tisti z najnižjo stopnjo izobrazbe.

Večje razlike med posameznimi tipi naselij se pojavljajo pri možnostih zadovoljevanja različnih življenjskih potreb. V splošnem so najbolj zadovoljni prebivalci obmestnih naselij, najmanj pa tisti v naseljih intenzivnega praznjenja. Med najbolj perečimi problemi na tem območju so javni prevoz (problematičen tudi pri drugih tipih), in dostop do zdravstvene oskrbe. Vsem podeželskim tipom je skupno, da so ljudje nezadovoljni z zaposlitvenimi možnostmi in možnostmi za pridobivanje dodatnih prihodkov.

Skupno je dobra polovica anketirancev mnenja, da je kakovost naravnega okolja dobra in desetina, da je kakovost okolja zelo dobra. Takih anketirancev, ki so stanje naravnega okolja ocenili kot slabo oz. zelo slabo praktično ni. Velika večina je

mnenja, da je varovanja okolja (zelo) pomembno. Večina jih tudi meni, da je koncept trajnostnega razvoja izvedljiv v praksi. Največje potenciale za trajnostni razvoj območja vidijo v izletniškem turizmu, ekološkem kmetijstvu, ekoturizmu in obrteh.

Skupno oceno stanja oz. stopnje socialnega kapitala je težko definirati. Po eni strani je stopnja generaliziranega zaupanja pozitivna, vendar ne dosega višje vrednosti oz. zaupanja (povprečna skupna ocena na deset stopenjski lestvici je nekoliko manj kot 6). Glede na spol nekoliko bolj zaupajo moški, glede na stopnjo izobrazbe pa je najvišja stopnja zaupanja (pričakovano) pri tistih z višjo in visoko izobrazbo (6,2). Stopnja med sosedskih odnosov je visoka, saj slaba polovica anketiranih goji redne stike s sosedi. Približno enak delež anketirancev pa ima s sosedi občasne stike. Približno petina anketiranih je včlanjenih v najmanj eno društvo oz. nevladno organizacijo. Več kot dve tretjini anketirancev pa nikoli ne opravlja prostovoljnega neplačanega dela v nevladnih organizacijah.

ZNAČILNOSTI EKOLOŠKEGA KMETIJSTVA V SLOVENSKI ISTRI

Dane PODMENIK

Zavod Eko-humanitatis,

Cesta Zore Perello Godina 3, 6000 Koper, Slovenija, dane.podmenik@gmail.com

Barbara LAMPIČ

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo,
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, barbara.lampic@ff.uni-lj.si

Martina BAVEC

Univerza v Mariboru, Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede, Inštitut za
ekološko kmetijstvo,

Pivola 10, 2311 Hoče, Slovenija, martina.bavec@uni-mb.si

V Sloveniji segajo »uradni« začetki ekološkega kmetijstva v konec devetdesetih let prejšnjega stoletja, ko so bili vzpostavljeni zakonodajni temelji, sistem nadzora in certifikacije ter prva neposredna plačila namenjena ekološkim pridelovalcem. V prvih letih je bila zabeležena skokovita rast kmetij in kmetijskih zemljišč vključenih v kontrolo ekološkega kmetijstva. Po letu 2005 se je ta rast zelo umirila in v letu 2009 je bilo zabeleženo celo zmanjšanje skupnega obsega ekoloških površin (v primerjavi s predhodnim letom). Skupno je bilo v letu 2009 v ekološko kmetijstvo vključenih dobrih 29.000 ha zemljišč, kar predstavlja 6,4 % vseh kmetijskih zemljišč v uporabi. Za ekološko kmetijstvo v Sloveniji je značilen izredno visok delež travinja (okoli 90 %), kar je povezano z dejstvom, da se v kontrolo vključujejo predvsem ekstenzivno živinorejske kmetije s kraških in hribovskih območij. Na območjih, kjer se pogoji za kmetijstvo najboljši in hkrati prihaja tudi do največjega obremenjevanja okolja, se ta naravi in človeku najbolj prijazna oblika kmetijstva praktično ni razvila.

Popolnoma drugačna slika ekološkega kmetijstva pa se pojavlja na območju Slovenske Istre (območje občin Koper, Izola in Piran). Tukaj je večji razvoj ekološko kmetijstvo doživelo šele v zadnjih letih, predvsem zaradi zanimanja vinogradnikov in še posebej oljkarjev. Tako je več kot polovica ekoloških kmetov v kontrolo vključenih manj kot tri leta. V letu 2009 je bilo v kontroli okoli 270 ha ekoloških površin, med katerimi so največji delež zavzemali vinogradi (35 %). Daleč najbolj prevladujoča usmerjenost kmetij je oljkarstvo (50 % kmetij), čeprav oljčniki obsegajo (le) petino vseh ekoloških površin. Sledi mešan tip kmetij (30 %). Kljub ugodnim naravnim pogojem in velikemu povpraševanju je kmetij, ki se ukvarjajo z ekološko pridelavo zelenjave in sadja malo. Ekološka živinoreja praktično ni razvita, kar je (delno) povezano z naravnimi pogoji in spremembami v kmetijstvu v Slovenski Istri. Ekološke kmetije so v povprečju velike 5,5 ha kar je veliko manj, kot znaša povprečje na ravni Slovenije (okoli 14 ha). Z vidika strukture površin in usmerjenosti

kmetij lahko ekološko kmetijstvo v Slovenski Istri označimo za veliko bolj ugodno in »pestro«.

S prostorsko analizo razporeditve ekoloških kmetij oz. ekoloških površin, ki smo jo opravili na nivoju katastrskih občin, je mogoče zaključiti, da se je ekološko kmetijstvo najbolj razvilo v flišnem zaledju ob dolini reke Dragonje (pas od k. o. Truške, k.o. Koštabona, k.o. Krkavče, k.o. Raven do k.o. Sečovlje) in v nekaterih k.o., ki so bližje obalnemu delu (k.o. Cetore, k.o. Gažon, k.o. Ankarani). V vzhodnem pretežno kraškem delu zaledja ekološko kmetijstvo, z izjemo k. o. Sočerga (ena kmetija), sploh ni prisotno.

V prihodnjih letih pričakujemo, da se bo trend rasti ekoloških kmetij in površin še nadaljeval, predvsem na račun vpisa oljkarjev in vinogradnikov. To dokazujejo tudi sveži podatki za leto 2010 po katerih se je v kontrolo na novo vključilo sedemnajst ekoloških pridelovalcev s skoraj 100 ha površin. Od tega gre za več kot 50 ha vinogradov in okoli 30 ha oljčnikov. To lahko označimo za rekordno rast, saj so se ekološke površine v regiji tako povečala za kar okoli 40 %.

POGOJI ZA REVITALIZACIJO SEMEDELKEGA ZALIVA

Mojca POKLAR

Harpha Sea, d.o.o., Koper,

Čevljarska ulica 8, 6000 Koper, Slovenija, mojcap@harphasea.si

Z naraščajočo industrializacijo in urbanizacijo mesta Koper ter njegovega zaledja, se posledice človekovih dejavnosti odražajo tudi na kemijskih, sedimentoloških in bioloških procesih v obalnem morju. Obravnavano območje Semedelskega zaliva je namreč zaradi svoje lege, zaprtosti in posledično minimalnega gibanja morske vode izredno občutljivo območje z nizkimi samočistilnimi sposobnostmi, ki vpliv onesnaževanja še povečajo. Pomemben dejavnik vnosa je reka Badaševica, ki predstavlja največji dotok vode, zato v veliki meri s svojo dinamiko vodnih mas vpliva na fizikalno-kemijske in biološke lastnosti zaliva. Njen vpliv se pozna v povišanih vsebnostih hranil v vodi Semedelskega zaliva, povišanih vrednosti težkih kovin v sedimentu zaliva ter v mikrobiološki onesnaženosti zaliva. Viri onesnaževanja zaliva zajemajo predvsem nezajete komunalne odpadne vode, odpadne vode iz naselij, gospodarskih dejavnosti, izcedne vode iz kmetijstva, odlagališč odpadkov ter drugih človekovih dejavnosti v celotnem porečju Badaševice. Le – ti onesnažujejo vodni vir Badaševice, ki se nato izliva v Semedelski zaliv. Poleg zgoraj naštetih kopenskih virov onesnaževanja v porečju reke Badaševice, zaliv onesnažujejo še ostali viri, kot so kopenski in pomorski promet, pristaniške dejavnosti Luke Koper ter tako suhi kot mokri vnos iz atmosfere.

Pogoji za izboljšanje kakovostnega stanja vode in sedimenta Semedelskega zaliva temeljijo na izvajanju sanacijskih in preventivnih ukrepov, pri katerih je treba upoštevati ekološko stanje celotnega vplivnega območja Semedelskega zaliva, ne pa samo samega zaliva. Z njihovim izvajanjem bi območje revitalizirali, ob sonaravnem trajnostnem razvoju pa ga ohranili tudi za prihodnje generacije.

GEOGRAFSKI PRISPEVEK K POZNAVANJU SUBAKVALNIH
PRSTI OB SLOVENSKI OBALI

Blaž REPE

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo,
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, blaz.repe@ff.uni-lj.si

Alja PRISTOVŠEK

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo,
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, adidasek@gmail.com

Tanka plast prsti pokriva večino površja našega planeta. Prsti se nahajajo na kopnem in v plitkih vodah. V okviru raziskave smo proučevali slednje, ki jih imenujemo podvodne ali subakvalne prsti. Subakvalne prsti so prsti, ki nastajajo pod vodno gladino, zlasti na dnu plitvih stoječih voda, npr. v barjih, močvirjih, jezerskih in morskih plitvinah. Proučevanje subakvalnih prsti je relativno novo področje tako v geografiji kot v pedologiji. V definicijo prsti, zapisano v Soil taxonomy, so subakvalne prsti uradno vključene šele od leta 1999. V slovenščini dostopne literature o teh prsteh še ni voljo oz. je le-ta skromna – obstajajo le krajše definicije subakvalnih prsti. Prav tako še pri nas ni bilo narejene nobene raziskave. S pričujočim delom smo želeli vsaj delno podati geografski prispevek k poznavanju te teme.

V zalivu Sv. Jerneja, tik ob slovensko-italijanski meji, smo vzeli 3 profile prsti in jih podrobneje proučili. Izbor lokacij profilov prsti je bil naključen, pri čemer smo upoštevali cilj, da na vsaki izbrani lokaciji uspeva drugačna oblika rastlinstva. Iz terenskih in laboratorijskih analiz izbranih primerov profilov prsti na slovenski obali ugotavljamo, da gre na vseh treh lokacijah v zalivu za podobne prsti – mlade, s slabo razvitimi profili. Vsi trije profili prsti imajo osnovno zgradbo profila A–C, z razliko, da so v prvih dveh profilih procesi prilivov mineralnih snovi močnejši in imata zato prekrite starejše zgornje horizonte. Profil III se razlikuje od ostalih dveh po tem, da mu delež organske snovi z globino upada, kar je posledica manjših prilivov mineralnih delcev k profilu prsti in nižanje ter redčenje vegetacije z oddaljenostjo od obale. Vsi profili kažejo znake izpranosti, oglejenosti in oksidiranih površinskih horizontov. Ugotovili smo, da na prsti v zalivu delujejo povsem enaki pedogenetski dejavniki in v njih potekajo enaki pedogenetski procesi, zato se je na vseh treh izbranih lokacijah razvil enak tip subakvalnih prsti. Iz tega sledi, da vzrok različne vegetacije v zalivu ne moremo pripisati različnim tipom subakvalnih prsti, ampak času zadrževanja morske vode v profilu prsti zaradi plimovanja. V trstičju se morska voda zadržuje najkrajši čas, dlje se obdrži na območju z osočnikom in najdlje na območju morske trave. Življenjski pogoji za rast kopenskih rastlin se z oddaljenostjo od obale slabšajo. Zadrževanje vode v profilu prsti namreč upočasni procese humifikacije in mineralizacije in posledično se delež organske snovi v pro-

filu prsti z oddaljenostjo od obale manjša. Zaradi zadrževanja vode nad prstjo pa rastline dobijo tudi manj svetlobe.

Estuarji in plitve obalne vode sodijo med najbolj produktivne habitate na svetu. Predstavljajo le 1–2 % oceanskih površin in podpirajo okoli 20 % oceanske primarne produkcije/proizvodnje. Potreba po povečanju znanstvenih spoznanj o subakvalnih prsteh je bistvenega pomena tako pri upravljanju obalnih dejavnosti: gradnja pristanišč, nabrežij, dokov in kopanju kanalov kot tudi pri ohranjanju habitatov in prizadevanju za njihovo okrepitev.

PRISPEVEK ZAVAROVANIH OBMOČIJ K SOCIO-
EKONOMSKEMU RAZVOJU LOKALNE SKUPNOSTI: PRIMER
KRAJINSKI PARK SEČOVELJSKE SOLINE

Andrej SOVINC

Krajinski park Sečoveljske soline,
Seča 115, 6320 Portorož, Slovenija, andrej.sovinc@guest.arnes.si

Anton GOSAR

Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper,
Titov trg 5, Koper, 6000 Slovenija, anton.gosar@fhs.upr.si

Zavarovana območja so ustanovljena s ciljem varstva narave, hkrati pa so eden najpomembnejših virov ekosistemskih storitev, ki jih za obstoj potrebuje človeštvo. Vrednosti teh storitev pa v slovenskih zavarovanih območjih še niso ovrednotene. Na primeru Krajinskega parka Sečoveljske soline so bile zato ovrednotene neposredne nekatere socio-ekonomske koristi, ki izhajajo iz zavarovanega območja; rast števila zaposlenih za upravljanje z zavarovanim območjem in vključenih v izvajanje tradicionalne rabe ter rast števila obiskovalcev, ki za ogled parka in storitev, ki jih park ponuja, plačujejo vstopnino.

Indeks rasti zaposlitev je v Krajinskem parku Sečoveljske soline od leta 2002, ko se je pričelo z aktivnim upravljanjem parka in obnovo tradicionalne pridelave soli do leta 2010 dvignil na 421, v istem obdobju pa se je indeks rasti števila obiskovalcev dvignil na 360. Ob tem je posebej pomembno, da so se hkrati celo povečale krivulje rasti populacij ogroženih indikatorskih vrst ptic, ki so pomembna sestavina biotske raznovrstnosti območja, katere ohranitev je glavni namen ustanovitve tega zavarovanega območja.

Za doseganje ciljev ustanovitve Krajinskega parka Sečoveljske soline je ključna opredelitev ciljev upravljanja z območjem. Cilji upravljanja so naslednji:

1. Ohranitev naravnih vrednot, vrst in habitatnih tipov ter krajine;
2. Omogočanje doživljanja in spoznavanja parka ;
3. Prispevanje k uresničevanju ciljev javnega interesa z drugih področij ;
4. Omogočanje povezanosti lokalnega prebivalstva s parkom.

Pri upravljanju z zavarovanim območjem s ciljem ohranjanja biotske raznovrstnosti je potreben pristop celostnega varovanja narave, ki enakovredno obravnava varovanje in ohranitev vseh rastlinskih in živalskih vrst, njihovih življenjskih prostorov in naravnih procesov, ki so potrebni za njihov obstoj. Zelo pomembno je razumevanje etičnih vsebin varovanja narave, pri katerih se varuje naravo zaradi nje same in ne zaradi koristi, ki jih ob tem uživa človek. Predvsem pa se ob tem nadzira, omejuje ali preusmerja izvajanje različnih človekovih aktivnosti, ki sicer nimajo

velikega neposrednega negativnega vpliva na naravo v parku, so pa motnja s stališča ohranjanja nesnovnih naravnih vrednot (npr. omejevanje motoriziranega prometa, prepoved množičnih prireditev, izvajanja hrupnih ali športnih aktivnosti itd.).

**POMEN IZBRANIH VREMENSKIH DEJAVNIKOV ZA
SPROŠČANJE FLIŠNIH KAMNIN NA EROZIJSKEM ŽARIŠČU V
POREČJU DRAGONJE**

Miha STAUT

Ulica Istrskega odreda 8, 6000 Koper, Slovenija,
mihastaut@yahoo.co.uk

Gregor KOVAČIČ

Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper,
Titov trg 5, 6000 Koper, Slovenija, gregor.kovacic@fhs.upr.si

Matija ZORN

Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti,
Geografski inštitut Antona Melika, Novi trg 2, 1000 Ljubljana, Slovenija,
matija.zorn@zrc-sazu.si

Porečje reke Dragonje je že več kot desetletje poligon za preučevanje različnih hidro-geomorfnih procesov, med katerimi so tudi procesi sproščanja flišnih kamnin v erozijskih žariščih. Za njihovo preučevanje je bilo uporabljenih več metod, od modeliranja, terestične fotogrametrije, do neposrednih meritev. V našem prispevku smo uporabili rezultate slednjih. Meritve so potekale na štirih pol odprtih erozijskih poljih, na katerih smo v določenih časovnih presledkih merili količino spročenega gradiva ter njegovo granulacijo. V prispevku so predstavljeni rezultati triletnih meritev ter parametrični model, s pomočjo katerega ocenjujemo pomen posameznih izbranih vremenskih dejavnikov na sproščanje flišnih kamnin.

**UPRAVLJANJE S KMETIJSKIMI ZEMLJIŠČI V PROCESU
PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA Z VIDIKA ZAGOTAVLJANJA
SAMO-OSKRBNOSTI OBMOČJA MESTNE OBČINE KOPER
S HRANO**

Klemen STRMŠNIK

Oikos, svetovanje za razvoj, d.o.o.,
Glavni trg 19, 1241 Kamnik, Slovenija, klemen.strmsnik@oikos.si

Tomaž KRALJ

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo,
Jamnikarjeva ulica 101, 1000 Ljubljana, Slovenija, pedolog@gmail.com

Janez RUPREHT

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo,
Jamnikarjeva ulica 101, 1000 Ljubljana, Slovenija, janez.rupreht@lj-kabel.net

Občinski prostorski načrt Mestne občine Koper (v nadaljevanju MO Koper) je strateški dokument, ki bo predvidel prostorski razvoj obravnavnega območja v naslednjih petnajst do dvajset letih. Ker se v prostoru pojavljajo različni interesi rabe istega prostora je MOK pristopila k pripravi strokovnih podlag z več področij, ki bodo pokazale različne možnosti prihodnjega razvoja območja.

Zaradi ugodnih naravnih pogojev je kmetijstvo na območju MO Koper pomemben porabnik prostora. Vendar je v zadnjih 100 letih kot gospodarska panoga izgubilo na pomenu. Tako MO Koper v veljavnem prostorskem aktu velik delež svojega površja namenja kmetijskim zemljiščem. Rezultati analize dejanske rabe tal v zadnjem desetletju pa kažejo bistven upad tako obdelanih kmetijskih površin, kot intenzivnosti kmetijske obdelave. Zaradi večjega finančnega donosa ostalih gospodarskih panog, družbenih in ekonomskih sprememb se pomemben del kmetijskih površin na območju MO Koper opušča, površine pa se zaraščajo ali prehajajo v druge vrste rabe.

V luči prizadevanj Evropske unije in Slovenije k večji samo-oskrbnosti s hrano, so se s strani nosilcev urejanja prostora pojavili pritiski na Občine, da morajo samo-oskrbnost s hrano zagotavljati znotraj svojega območja. Ob tem se seveda postavlja vprašanje ali je to, predvsem v primeru mestnih občin, sploh izvedljivo? Gre namreč za gosteje poseljena območja, na katerih imajo pred pridelavo hrane prednost druge funkcije. Prav tako občine kot prostorske enote predstavljajo umetno postavljene upravno-politične enote. Tako v nasprotju z dejanskim stanjem v prostoru, kjer je vplivno območje mest veliko širše od območja same mestne občine, pride do zanikanja obstoja naravnih povezav in tokov v prostoru.

Če zavoljo narave projekta zanemarimo zgornje pomisleke in na območje MO Koper gledamo kot na hermetično zaprt sistem, ugotovljeni upad površin obdelanih

kmetijskih zemljišč in upad intenzivnosti obdelave kmetijskih zemljišč v zadnjem desetletju neizogibno vodi v upad stopnje samo-oskrbnosti s hrano. To seveda ne more biti posebno presenečenje.

Izziv s katerim se torej MO Koper, pa tudi Slovenija nasploh, sooča je, kako obstoječa kmetijska zemljišča čim boljše izkoristiti in s tem prispevati k izboljšanju stopnje samo-oskrbnosti s hrano. V ta namen je bila tokom projekta izdelana ocena vrednosti kmetijske pridelave, ki neodvisno od veljavnih prostorskih aktov in dejanske rabe tal predstavlja potencial območja MO Koper za pridelavo hrane. Ravno zaradi neodvisnega pogleda na ta naravni vir predstavlja pomembno orodje v postopku sprejemanja strateških prostorskih odločitev.

**GEOMORFNI PROCESI NA FLIŠNIH KLIFIH OB SLOVENSKI
OBALI**

Ela ŠEGINA

Miklošičeva 4a, 1230 Domžale, Slovenija,
ela.segina@gmail.com

Blaž KOMAC

Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti,
Geografski inštitut Antona Melika, Novi trg 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, blaz.
komac@zrc-sazu.si

Matija ZORN

Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti,
Geografski inštitut Antona Melika, Novi trg 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, matija.
zorn@zrc-sazu.si

Stefano FURLANI

Università degli Studi di Padova, Dipartimento di Geografia »G. Morandini«,
via del Santo 26, 35123 Padova, Italija, stefano.furlani@unipd.it

S prispevkom želimo opozoriti na recentne geomorfne procese, ki oblikujejo slovenske obalne klife, ter s tem prispevati k boljšemu poznavanju obalnega reliefa v flišnih kamninah. Za prepoznavanje procesov smo med drugimi uporabili geomehansko metodo, ki smo jo deloma povzeli po Furlaniju in ostalih (2011). S to metodo in s sorodnimi pristopi lahko ugotavljamo, kateri dejavniki vplivajo na erozijske procese in kako močni so njihovi učinki. Na podlagi analize geomorfni procesov in reliefnih oblik smo opredelili pomen geomorfni procesov za dosednji geomorfni razvoj strmih flišnih obal ter poskušali opredeliti pomen tega dela reliefa za sodobni in prihodnji geomorfni razvoj.

S podrobno analizo flišnih sten smo pridobili tudi celovit vpogled v trdnost kamnin, zato ima prispevek tudi družbenogeografsko uporabnost, pri čemer mislimo zlasti na ugotavljanje območij, ki so nevarna za kopalce, in območij, kjer je ogroženo premoženje.

HIDROGEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI SLOVENSКИH OBALNIH
VODOTOKOV

Tajan TROBEC

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo,
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, tajan.trobec@ff.uni-lj.si

V slovenski del Jadranskega morja se izlivajo trije večji vodotoki: Rižana, Dragonja z Drnico in Badaševica, ki jim v prispevku posvečamo tudi največ pozornosti. Zaradi relativno majhnih porečij so ti vodotoki kratki in imajo skromne povprečne pretoke ter jih tako le pogojno lahko imenujemo reke. Najdaljša obalna reka je Dragonja, najbolj vodnata pa Rižana. Slednja velja za osrednjo vodno žilo Slovenske Istre, saj na njenem izdatnem kraškem izviru sloni oskrba s pitno vodo za vse tri obalne občine: Mestno občino Koper ter občini Izolo in Piran. Površina območja, ki se odmaka v slovensko morje, znaša približno 470 km² in se razteza od obalne črte do vršnih delov severozahodnih Brkinov. Večina ozemlja je v Sloveniji, dobra desetina pa na Hrvaškem, od koder se v manjši meri napajata Rižana in Dragonja. Izrazito ločnico v pokrajini predstavlja Kraški rob, ki obravnavano območje deli na dva dela. Vzhodno od njega se razprostira višji kraški svet Podgorskega krasa s Podgrajskim podoljem ter Slavnika s Čičarijo. Zanj sta, zaradi neodpornosti apnenca proti vodnemu raztapljanju, značilna odsotnost rečne mreže in kraško preoblikovano površje s podzemnim pretakanjem vode. Zahodno od Kraškega roba se nahaja nižji svet gričevnatega flišnega Koprškega primorja. Zaradi odpornosti fliša proti vodnemu raztapljanju je to območje na gosto prepredeno z mrežo globoko vrezanih vodotokov. Dragonja in še lasti Badaševica sta svoji porečji izoblikovali pretežno v flišnem svetu Koprškega primorja, med tem ko glavnina porečja Rižane odpade na vodoprepustni kraški svet. Slednja se tako pretežno napaja s kraškimi podzemnimi vodami, zaradi česar se v marsičem razlikuje od ostalih obalnih vodotokov, ki imajo svoja povirja v vododržnem flišu. Med drugim ima tako večji specifični odtok in odtočni količnik ter je manj hudourniška, poleti pa praviloma nikdar ne presahne. Obravnavano območje se glede na specifične odtoke uvršča med manj vodnata območja pri nas, kar je posledica podpovprečne količine padavin in nadpovprečnega izhlapevanja. Vodotoki imajo sredozemski dežni pretočni režim z nadpovprečno količino vode od oktobra do aprila in podpovprečno od maja do septembra. Za Rižano in Dragonjo je značilen negativen trend v pretokih, ki je odraz predvsem zmanjšane količine padavin, povečanega izhlapevanja ter znatnih sprememb v rabi tal. Obalni vodotoki imajo izrazito hudourniški značaj, zaradi česar ob intenzivnem deževju skokovito narastejo, prestopijo bregove in tudi poplavijo. Poselitev se je dna dolin zaradi zamočvirjenosti in pogostega poplavljanja večinoma izognila ter se raje skoncentrirala ob morju, na slemenih in na položnejših pobočjih. Spodnje dele dolin ob Rižani, Dragonji in Badaševici so meliorirali ter jih spremenili v obdelovalne površine, vodotoke pa so regulirali. Stojče površine sladke vode na obravnavanem

območju so večinoma antropogenega izvora. Po številu prevladujejo vaški kali, po površini sladki del rezervata Škocjanski zatok, po volumnu pa akumulacijsko Vanganelško jezero na Bavškem potoku. Obravnavano območje je z vodooskrbnega vidika deficitarno, saj Rižana v zadnjih letih zadošča le trem četrtinam vseh potreb po vodi, razlika pa se nadomešča z odkupom vode iz hrvaškega Istrskega vodovoda Buzet in Kraškega vodovoda Sežana. Ob vse manjših pretokih na Rižani ter verjetni zmanjšani dobavi vode s sosednjih vodovodnih sistemov bo ob morebitni hkratni povečani porabi vode vodooskrba v obalnih občinah postala nevzdržna, zaradi česar bo potrebno poseči po nadomestnih vodnih virih.

MOČ MED PERIFERNOSTJO IN CENTRALNOSTJO -
POLITIČNOGEOGRAFSKI DISKURZ

Filip TUNJIĆ

Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper,
Titov trg 5, 6000 Koper, Slovenija, filip.tunjic@fhs.upr.si

PG je geografska disciplina družboslovnih znanosti, ki se ukvarja z mnogovrstnimi presečišči »politike« in »geografije«. Na strani »politike« je mogoče identificirati interakcijski trikotnik med močjo, politiko in policy, medtem ko je na strani »geografije« interakcijski trikotnik med prostorom, teritorijem in lokacijo/mestom.

Moč na strani politike je sredstvo vzdrževanja drugih dveh entitet; »če denar poganja svet ekonomije, je moč središče politike«, bi rekel Jessop. Moč je za ene dobrina, ki jo je mogoče posedovati, za druge pa je odnos, ki vključuje zavedno odločanje. Vsekakor pa moč vključuje »zmožnost za delovanje«, ki obstaja, ko se izvaja. Politika na isti strani je kompleks procesov, ki so vključeni v doseganje, izvajanje in upiranje moči – od funkcij države do volitev, od vojne do čenč. Tisto čemur rečemo Policy pa je usmerjena v rezultat, stvari ki jih moč nekomu omogoča doseči in ko je politika v položaju, da to lahko naredi.

V trikotniku geografije na drugi strani epistemološke političnogeografske prizme je v središču prostor kot naravna danost in torišče, v katerem teritorialnost proi-zvaja teritorij in lokacija/mesto.

Politična geografija prepoznava teh šest entitet v njihovi resnični in vsestranski povezanosti, kar ne pomeni, da jih vse mora eksplicitno zajemati političnogeografsko raziskovanje.

Govor politične geografije je smiselno ne le o narodih/nacijah/državah, ampak tudi o lokalnih entitetah in/ali psevdo-entitetah (lokalnostih); zlasti v luči trenda: 1) povečane marginalizacije lokalnosti znotraj države ob naraščanju odtujenosti države od družbe in družbenih razsežnosti države in 2) slabitve države kot temeljnega subjekta mednarodnega reda na regionalni in globalni ravni.

Lokacija/mesto je bolj kot sestavina države stalnica in prvina družbe in od tod praviloma goji lastno identiteto ter ontološke vrednote in interese, ki pogosto niso skladni ali so v nasprotju tistim, ki jih želi razvijati država z oporo na nacionalno ali kakšno nadnacionalno ideologijo. Vendar center lahko identiteto, vrednote in interese prepoznava in upošteva, lahko pa so zanj neprepoznavni ali ne dovolj zanimivi, ter mora lokalnost svoj interes izsiliti skozi interakcijo moči »dveh polov«.

Pomembno ali celo odločilno vlogo v takšnem odnosu ima moč, in ta moč ima svoje političnogeografske razsežnosti. Od tod mogoča premisa, da moč lokalnosti narašča z večanjem njene oddaljenosti od centra, vendar to ne pomeni, da hkrati narašča moč njene avtonomije.

Lokalnost in stopnja usmerjenosti k centru oziroma oddaljevanja od centra se izražata na različnih področjih - gospodarskem, kulturnem, političnem in ne nazadnje

varnostnem. V ospredju prispevka sta preplet in nasprotje med ekonomskim in varnostnim vidikom. Bolj oddaljene, zlasti primejne lokalnosti so za center manj varne ter varnostno in obrambno bolj pomembne, a ekonomsko manj zanesljive in od tod tudi manj zanimive. Istočasno na takšne lokalnosti delujejo močnejše centrifugalne sile matičnega centra in pogosto močnejše centripetalne sile kakega drugega centra.

Morda so ta razmerja še nekoliko urejena v utečenih, »urejenih« in velikih državah, so pa gotovo manj urejena v majhnih in še ne utečenih državah, kot je, denimo, Slovenija. Logično se zastavlja raziskovanja vredno vprašanje intenzitete in smeri pretakanja moči med (psevdo)entiteto lokalnosti in osrednjo oblastjo ter razmerja prenosa in popustljivosti med njima.

NATANČNA IZMERA GEO-PODATKOV KOT OSNOVA ZA
UČINKOVITO UPRAVLJANJE Z OBALNIM OBMOČJEM

Aljoša ŽERJAL

Harpha Sea, d.o.o., Koper, Čevljarska ulica 8, 6000 Koper, Slovenija,
cale@harphasea.si

Dobro poznavanje okolja, ki vključuje izmero stanja in lastnosti okolja, je osnova za vse nadaljnje dejavnosti povezane z upravljanjem prostora in načrtovanjem trajnostnega razvoja. Pridobitev kakovostnih podatkov je pri tem ključnega pomena.

V podjetju Harpha Sea se že 20 let ukvarjamo z meritvami v obalnem prostoru, ki vključuje tako kopno kot morje. S pomočjo kompleksnih merilnih sistemov izvajamo meritve na terenih različnih zahtevnosti. Izpostaviti velja predvsem lidarske meritve kopnega, ki obsegajo preko 200 km², in meritve morskega dna z večsnopnim sonarjem. Gostota točk, pridobljenih pri lidarskem snemanju, znaša med 10 in 50 točk na m², tistih, pridobljenih pri snemanju z večsnopnim sonarjem pa v povprečju 25 točk na m². Poleg sonarskih in lidarskih podatkov velja izpostaviti tudi detajlen 3D model mesta Koper, ki obsega preko 3000 izdelanih modelov zgradb s fotografijami fasad in prikazom v različnih časovnih obdobjih (leta 1800, 2010 in 2020). Iz tega lahko ugotovimo, da za obalno območje obstaja zelo bogata zbirka prostorskih podatkov, kar je po kakovosti in količini prej izjema kot pravilo; tako v Sloveniji kot tudi širše. Vsi ti podatki so uporabni za različne stroke, vendar jih slednje ne izkoriščajo v takšni meri, kot bi jih lahko. Področja, za katera so podatki uporabni oziroma skoraj nujni, so fizična geografija, arheologija, biologija, hidrologija, urbanizem, gradbeništvo in varnost plovbe. Na podlagi tako natančnih podatkov o prostoru bi lahko nastala vrsta kakovostnih raziskav, načrtov in analiz.

Prav izvajanje prostorskih analiz, izdelava modelov in statistične ter druge obdelave podatkov bi lahko bistveno prispevale k učinkovitejšemu in bolj sonaravnemu upravljanju z morjem in kopnim v obalnem območju Slovenije.

POSTERJI

(po abecednem redu priimkov udeležencev, brez akademskih naslovov)

VIŠINA MORJA KOT POKAZATELJ PODNEBNIH SPREMOMB V SLOVENSKEM MORJU

Sandra FATORIĆ

Departament de Geografia, Edifici B, Universitat Autònoma de Barcelona,
08193 Bellaterra, Barcelona, Španija, sandra.fatoric@uab.cat

Delo obravnava višino morja kot enega od pokazateljev podnebnih sprememb v slovenskem morju. Namen dela je analizirati gibanje povprečne višine morja na štirih mareografskih postajah – Koper, Trst, Benetke in Rovinj ter raziskati in utemeljiti vzroke za spremembe v gibanju povprečne višine morja v severnem Jadranskem morju v 47 letnem obdobju (1960–2006). Analiza in sinteza podatkov treh vplivnih dejavnikov – tektonika, srednja letna temperatura morja in srednja letna temperatura zraka na slovenski obali so tudi predstavljene.

Iz rezultatov analize povprečne višine morja je razviden naraščajoči linearni trend, kar ponazarja nedvomno zviševanje višine morja. Poglavitni razlog za spremembe v povprečni višini morja od začetka šestdesetih let pa do zdaj je težko pripisati le enemu dejavniku. Dejstvo je, da se srednja temperatura zraka zvišuje, zaradi tega pa prihaja do zviševanja srednje temperature morja. Na slovenski obali je segrevanje zraka in morja mogoče pripisati globalnemu segrevanju ozračja. Kljub takemu gledanju pa ne smemo zanemariti še pomanjkljivo raziskanih in zato zaenkrat domnevnih učinkov tektonike v Tržaškem zalivu na spreminjanje višine morja.

Rezultati dela so uporaben vir za nadaljnje preučevanje in primerjanje posledic podnebnih sprememb na območju Slovenije.

DESTINACIJSKI MENEDŽMENT SLOVENSKE ISTRE

Sabina GRIZANČIČ

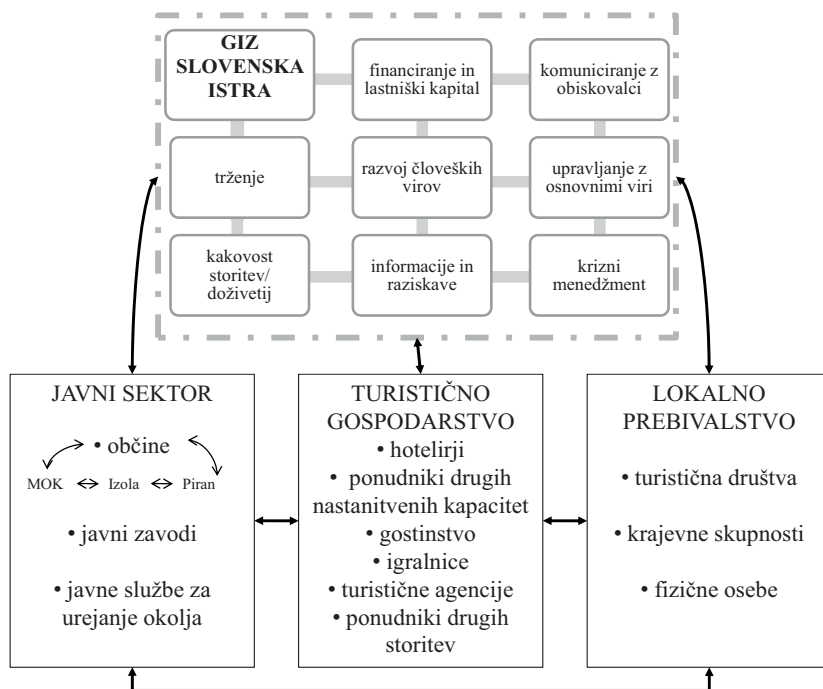
Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta,

Kardeljeva ploščad 17, 1000 Ljubljana, Slovenija, sabinagrizancic@gmail.com

Turistična destinacija in njeno upravljanje postaja eno osrednjih vprašanj v turizmu, saj na turističnem trgu že dolgo ne konkurirajo več posamezni turistični produkti, temveč destinacije. Vsestranski pristop za učinkovito doseganje ciljev destinacij imenujemo destinacijski menedžment. Menedžment turističnih destinacij ali destinacijski menedžment (ang. destination management) je dejavnost planiranja, organiziranja, vodenja in kontroliranja turistične dejavnosti na specifičnem geografskem prostoru, s ciljem doseči ekonomske, družbene in okoljske koristi za obiskovalce, ponudnike in prebivalce.

Slovenska Istra zavzema severni del Istrskega polotoka in v grobem pripada ozemlju treh slovenskih občin; Piran, Izola in Koper. Z geografskega vidika je zao-

Slika 1: Mrežni model destinacijskega menedžmenta turistične destinacije Slovenska Istra

krožena celota, ki jo turisti razumejo kot destinacijo, saj ima vse elemente turistične ponudbe in povpraševanja. Z vidika menedžmenta pa je nepovezana, ker nima razvitih skupnih aktivnosti za upravljanje turistične destinacije.

Destinacijski menedžment Slovenske Istre sem razvila na podlagi Ritchie in Chrouchovega modela destinacijske konkurenčnosti, ki predpostavlja, da je za uspešno upravljanje destinacije potrebnih devet aktivnosti: organizacija, trženje, kakovost storitev/doživetij, informacije in raziskave, razvoj človeških virov, financiranje in lastniški kapital, komuniciranje z obiskovalci, upravljanje z osnovnimi viri ter krizni menedžment.

Za učinkovit destinacijski menedžment je v Slovenski Istri potrebno najprej oblikovati krovno organizacijo za destinacijski menedžment (ang. destination management organization – DMO), ki bo skrbela za koordinacijo in usklajeno izvajanje aktivnosti planiranja, organiziranja, vodenja in kontroliranja. Trenutno stanje, ko turizem razvija vsaka občina posebej, je neugodno.

V izdelanem modelu predlagam ustanovitev gospodarsko interesnega združenja Slovenska Istra, ki bi povezovalo vse deležnike javnega, zasebnega in civilnega sektorja ter zagotavljalo finančna sredstva destinaciji. V prvi fazi samega delovanja mora DMO vzpostaviti tiste aktivnosti destinacijskega menedžmenta, ki so najbolj pomanjkljive; informacijsko-raziskovalni sistem, upravljanje z osnovnimi viri in razvoj človeških virov. Vzpostavljen informacijski sistem s centralno bazo podatkov, ki bi vključeval vse deležnike destinacije, zbiral podatke o kakovosti storitev/doživetij in zadovoljstvu obiskovalcev, bi omogočal hitro prilagajanje ponudbe zahtevam in željam trga ter izboljšal komunikacijo z obiskovalci. Upravljanje s človeškimi viri je potrebno prilagoditi potrebam sodobnega turizma, izobraževalne institucije pa tesneje povezati s turističnim gospodarstvom. Poleg formalnega izobraževanja je potrebno poskrbeti za izobraževanje lokalnega prebivalstva, ter na ta način spodbuditi povezovanje turistične ponudbe obale z zaledjem. Kot najbolj razvita aktivnost v destinaciji pa velja trženje, ki je že delno centralizirano.

Destinacijski menedžment je zelo širok pojem, njegova vzpostavitev pa zahteva poznavanje vseh procesov v destinaciji. V zavesti ljudi je Slovenska Istra prepoznana turistična destinacija, ki pa v luči sodobnih procesov potrebuje novo ovrednotenje in organizacijo. Za uspešno delovanje destinacije je potrebna vzpostavitev enotnega menedžmenta in ne le zavedanje o njegovem pomenu. Za vzpostavitev letega pa bo v Slovenski Istri potrebno še veliko volje in truda.

DRUŽBENO-GOSPODARSKI IN PROSTORSKI VIDIKI OSKRBE STAREJŠEGA PREBIVALSTVA NA KOPRSKEM PODEŽELJU

Keli JERMAN

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta,
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, keli.jerman@gmail.com

Na koprskem podeželju je opazen trend staranja prebivalstva, posledica tega pa so prostorski in družbeno-geografski problemi tako v mestnem kot v obrobem delu koprške občine. Največji delež starejšega prebivalstva ima mesto Koper in naselja pod kraškim robom: Podgorje, Črnotiče, Gabrovica pri Črnem Kalu, Predloka, Loka. V nasprotju z zaskrbljujočimi demografskimi kazalci v mestu in na podeželju, pa se opaža povečanje števila prebivalcev in najnižji delež starostnikov v primestju. Ker se prav tako kot v drugih EU državah, tudi Slovenija zaveda problematike staranja prebivalstva, je bil leta 2006 izdan dokument Strategije varstva starejših oseb do leta 2010, ki nakazuje smernice nadaljnjega razvoja oskrbe starejših ljudi. Med globalnimi cilji strategije varstva starejših so tudi zahteva po zagotavljanju enakomernega dostopa do kakovostnih socialnih storitev ter težnja po ohranjanju starostnika v domačem okolju.

Z anketo, ki je bila opravljena v koprski občini, je bilo ugotovljeno, da so potrebe po oskrbi in raznoliki pomoči na domu nujne s strani starejših občanov s podeželja, saj so ti dodatne pomoči najbolj potrebni. Izvajalci bi se morali bolj osredotočiti na promocijo storitev na podeželju in osnovati načrte za boljšo pokritost oskrbe v celotni koprski občini, saj so tu starostniki slabše informirani kot vrstniki iz mestnega in primestnega okolja. Starostniki v občini Koper imajo na razpolago veliko število formalnih oblik pomoči. Ravno tako v občini deluje precejšnje število nevladnih organizacij in društev za starejše občane, katerih pa se večinoma poslužujejo ljudje iz mesta in primestja. Najpomembnejša akterja na področju oskrbe starejših v občini sta Center za socialno delo Koper in Mestna občina Koper, ki zajemata največje število oskrbovancev in prevzemata vlogo povezovalcev med izvajalci. Analiza vseh ustanov, podjetij, prostovoljskih organizacij in društev je pokazala, da so starostniki na podeželju prikrajšani glede izbire institucionaliziranih oblik varstva starejših na lokalni ravni in se, ne glede na pestro izbiro pomoči v domačem okolju, ne poslužujejo raznih oblik pomoči (nezaupljivost do tujih ljudi, neinformiranost na podeželju, finančna nezmožnost itd.). Pokazalo se je tudi, da obstoječe storitve in prejemki niso povezani v enovit sistem, v praksi ni integriranih storitev; npr. zdravstvo in sociala, oziroma ni najboljše koordinacije med službami, ki storitve zagotavljajo.

Navezanost na domač kraj in zavračanje selitve v institucionalizirano varstvo v mestu s strani starostnikov s podeželja potrjuje prepričanje, da bo potrebno v občini prestrukturirati in iskati nove oblike varstva starostnikov na podeželju; npr. oskrbovana stanovanja na podeželju, mobilne oblike pomoči, centre za starejše občane v

primestju, ki bi pripomogli k bivanju starostnika v lastnem okolju dlje časa. Z adaptacijami propadajočih istrskih hiš v naseljih na podeželju (problem lastništva!) in združenih domov v primestju, v čigar prostorih bi izvajali programe pomoči in oskrbe starostnikov, bi lahko povrnili življenje tem območjem. Z novimi pristopi varovanja starostnikov na podeželju bi pripomogli k ohranitvi poselitve na podeželju, zagotovili bi nova delovna mesta lokalnemu prebivalstvu, ohranili bi arhitekturne in kulturne posebnosti istrske dediščine, omejili bi nadaljnje izseljevanje prebivalcev s podeželja in okrepili medgeneracijsko sodelovanje.

AKTIVNO SPOZNAVANJE TRŽAŠKEGA ZALIVA IN NJEGOVEGA
ZALEDJIA V OKVIRU PROGRAMOV DNI DEJAVNOSTI ČŠOD ZA
OSNOVNE IN SREDNJE ŠOLE

Franc MALEČKAR

Center šolskih in obšolskih dejavnosti,
Frankopanska 9, 1000 Ljubljana, Slovenija, franci.maleckar@gmail.com

Tomaž PETEK

Center šolskih in obšolskih dejavnosti,
Frankopanska 9, 1000 Ljubljana, Slovenija, petektomo@gmail.com

Spoznavanje Krasa in Istre je vključeno v učne programe od spoznavanja okolja v prvi triadi, izbirnih predmetov, kot so sta okoljska vzgoja in geografija, v zadnji triadi osnovne šole, do maturitetnih vsebin srednjih šol. Center šolskih in obšolskih dejavnosti iz Ljubljane sodeluje pri izvajanju teh poglavij že več kot poldrugo desetletje s programi šole v naravi v domovih v Fiesi in Seči ter dnevi dejavnosti z izpostavitvami Dnevnega centra Kraški rob (DC Kraški rob) in ekskurzija Kras – Primorje. Lahko rečemo, da je "terenski del" slednjih aktivnosti ena redkih možnosti predstavljanja geografije kot sinteze znanj o pokrajini, saj je v naravi izveden del vsebine učnega načrta, ki omogoča medpredmetne povezave, celostno obravnavanje okolja in sožitje človeka z njim nekoč in danes. Poudarjena sta doživljajska vzgoja in aktivno razumevanje osnov trajnostnega razvoja, pri čemer so učne metode prilagajene varnostnim zahtevam in predznanju otrok ter željam učiteljev spremljevalcev. O priljubljenosti programov govori podatek, da se je za šolsko leto 2011/12 število sodelujočih otrok povečalo za 20 %.

Program se začne pri gradu Socerb, kjer skupine prevzamejo delovne liste in se spoznajo z geografskimi značilnostmi Tržaškega zaliva in Kraškega roba (tipi obale, razvoj okolja, raba prostora, multietničnost, razvoja površja severozahodne Istre, življenje ob/z mejo, borove plantaže, idr.). Sledi obisk Svete jame, značilne jame matičnega krasa, ki jo odlikuje sožitje človeka z naravo, saj je edina podzemna cerkev pri nas. Sledi ogled kraškega polja (vale) Kastelec z razlago njegovega nastanka, opisom značilnosti rastja in rabe tal v odvisnosti od kamninske podlage, opisom lege naselja, idr. V Ospu sledi opazovanje sprememb v rastju (makija s črničevjem), ogled zatrepa in vokliškega izvira ter razlaga sobivanja turizma z varovanjem narave.

Sledi ogled Trsta z razlago naravnih danosti in kulturno-gospodarskega razvoja največjega jadranskega pristanišča, ki so ga soustvarjali tudi Slovenci. Trst je bil v 19. stoletju največje »slovensko« mesto. Sledi ogled sedežev slovenskih ustanov, ki so zgolj bled odsev kulturnega življenja Slovencev, ki se je bohotilo v nekdanjem Narodnem domu. Ambiciozni načrti cesarice Marije Terezije, ki je želela zgraditi novi Amsterdam, so spremenili Trst v kozmopolitsko mesto. Na mostu čez Canal

grande sledi »srečanje« z James Joycem. Tu je tudi oznaka 0 m n.m., osnova za vse naše topografske karte. V stavbi borze je označen poldnevnik, ki je pogojeval njen poslovni čas. Obisk mesta se lahko zaključi v speleovivariju. Gosti prejmejo delovne liste prilagojene učnim programom in izpolnjeni postanejo pregleden vodnik po mestu.

Strunjanski polotok je območje edinstvene naravne in kulturne dediščine. Severna obala je izjemna zaradi geoloških in geomorfoloških pojavov, ko je npr. najvišja obrežna pečina. Izjemen je zaradi obsredozemskega rastja in pestrega življenja v pasu bibavice. Južna terasirana pobočja asimetrične doline se spuščajo proti lagunski obali, v kateri so urejene soline. Naravoslovni dan vključuje ogled solin, delovni listi vsebujejo spoznanja o načinih pridelave soli in prilagoditvah živega sveta ter sožitju človeka z naravnimi danostmi v edinem razloženem naselju na slovenski obali, od zdravstvenega turizma do marikulture. Pot se po trasi nekdanje ozkotirne železnice nadaljuje do Portoroža. Dan se zaključi z odkrivanjem prednosti in slabosti turizma.

Programe, tudi spoznavanja tanatocenoze in geografskih značilnosti Miljskega polotoka ali ekskurzije »Slovenska Istra z morske strani« z ladjo, se navadno sklene z vrednotenjem in podelitvijo praktičnih nagrad najuspešnejšim delovnim skupinam. Učni program v izpostavah je možno izvesti v vseh vremenskih razmerah.

PREDSTAVITEV GOSTITELJEV

UNIVERZA NA PRIMORSKEM

Titov trg 4, SI-6000 Koper

tel.: +00386 (0)5 61 17 500

fax: +00386 (0)5 61 17 530

e-naslov: info@upr.si; spletna stran: www.upr.si

Univerza na Primorskem, ki je letos dopolnila osmo leto, šteje devet članic, šest pedagoških (Fakulteta za humanistične študije, Fakulteta za management, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije, Pedagoška fakulteta, Fakulteta za turistične študije Portorož – Turistica, Visoka šola za zdravstvo, ki se bo kmalu preoblikovala v Fakulteto za vede o zdravju), dva raziskovalna inštituta (Znanstveno-raziskovalno središče in Primorski inštitut za naravoslovne in tehnične vede) ter Študentske domove. V letu 2010 pa se nam je kot pridružena članica pridružila Visoka šola za dizajn iz Ljubljane, ki pokriva študijske smeri vizualnih komunikacij, notranjo opremo ter tekstilije in oblačila.

V času od ustanovitve do preteklega študijskega leta smo razvili 90 programov, izobrazili 4049 diplomantov dodiplomskega in 1325 podiplomskega študija, k sodelovanju pritegnili čez 300 uglednih domačih in drugih predavateljev; izvedli smo čez 600 mednarodnih izmenjav študentov v sklopu programov mednarodne mobilnosti študentov in profesorjev; vzpostavili in razvili smo sodelovanje izobraževalnih in raziskovalnih institucij z gospodarstvom, v okviru katerega deluje tudi Štipendijski sklad, ki našim najboljšim študentkam in študentom omogoča prejemanje štipendij in s tem tudi dodatno možnost za zaposlitev pri delodajalcu – štipenditorju. Lažje zasledovanje poklicnih ciljev naših študentk in študentov pa omogočamo tudi z individualnim načrtovanjem kariere (osebnostni portfoljo), ki ga izvajamo v sklopu univerzitetnega Kariernega centra. V sodelovanju s Študentsko organizacijo Univerze na Primorskem (ŠOUP) nudimo tudi bogato izbiro obštudijskih dejavnosti na področju športa, kulture, prostovoljstva in zabave.

Med pomembnejše projekte Univerze na Primorskem zagotovo sodi gradnja prvih slovenskih univerzitetnih kampusov, kampusa Livade v Izoli in kampusa Sonce v Koprju, ki bosta bistveno doprinesla k uspešnemu izvajanju študijskega in raziskovalnega procesa ter zagotovila udobno bivanje študentom z drugih območij in iz tujih držav ter gostujočim profesorjem in raziskovalcem.

Naši načrti vključujejo tudi širitev študijske ponudbe in ustanavljanje novih fakultet, ki v ospredje postavljajo vprašanja trajnostnega razvoja, razvoj ergonomskih in kinezioloških ved, prava in inženirskih ved. Predvsem pa smo si načrtali vidnejšo mednarodno vpetost naše univerze: sprejeli smo Program internacionalizacije, ki zajema porast števila mednarodnih izmenjav, skupnih študijskih programov in mednarodnih raziskovalnih projektov.

FAKULTETA ZA HUMANISTIČNE ŠTUDIJE KOPER

Titov trg 5, SI-6000 Koper

tel.: +00386 (0)5 663 77 40

fax: +00386 (0)5 663 77 42

e-naslov: info@fhs.upr.si; spletna stran: www.fhs.upr.si

Fakulteto za humanistične študije Koper je leta 2000 kot samostojni visokošolski zavod ustanovilo Visokošolsko središče v Kopru, tri leta kasneje pa je postala članica novonastale Univerze na Primorskem.

Prva dodiplomska študijska programa, Kulturni študiji in antropologija ter Geografija kontaktnih prostorov, je FHS UP začela izvajati v študijskem letu 2001/02, kasneje so se jim pridružili še prenovljeni študijski programi 1. ter 2. stopnje, oblikovane v skladu z bolonjsko konvencijo, ki jih je FHS UP prvič razpisala v študijskem letu 2006/07. V tekočem študijskem letu FHS UP ponuja 23 študijskih programov.

Med leti 2007 in 2008 so bili ustanovljeni Center za vseživljenjsko učenje, Center za slovenski jezik, Center za slovanske kulture, Center za vizualno etnografijo, Center za jezike in medkulturno komunikacijo in Inštitut za medkulturne študije, ki delujejo pod okriljem FHS UP.

Študentje so leta 2002 ustanovili društvo H-um študentov fakultete, leta 2008 pa študentsko društvo Collegium artium. FHS UP je leta 2003 postala sedež Geografskega društva Primorske. Tri leta kasneje so prvič izvedli mednarodno poletno šolo aplikativne humanistike META, lansko leto pa prvo dijaško poletno šolo META Junior.

Fakulteta v študij vključuje priznane strokovnjake iz slovenskega prostora in predavatelje iz tujine. Prek programa Leonardo da Vinci – Mobility, v okviru katerega lahko študentje izkoristijo možnost opravljanja študijske prakse v državah EU, in prek programa Socrates/Erasmus, ki ponuja študentom možnost, da del študijskih obveznosti opravijo na univerzah po Evropi, fakulteta sodeluje z mnogimi tujimi fakultetami po svetu (Avstrija, Belgija, Češka republika, Finska, Italija, Latvija, Madžarska, Malta, Nemčija, Nizozemska, Poljska, Romunija, Slovaška, Španija, Turčija, ...).

Fakulteta je v študijskem letu 2010/11 razpisala ali ponudila 9 programov 1. stopnje: Dediščina Evrope in Sredozemlja, Filozofija, Geografija, Italijanistika, Kulturni študiji in antropologija, Medijski študiji, Medkulturno jezikovno posredovanje, Slovenistika in Zgodovina.

Študij na dodiplomski ravni ponuja možnost aktivnega raziskovanja, individualnega sodelovanja s profesorji ter pridobivanja praktičnih znanj, ki študenta usposobijo za strokovno delovanje v času nenehnih kulturnih, družbenih, političnih in ekonomskih sprememb, ki jih doživljata Slovenija in vsa Evropa. Programi omogočajo študentom oblikovanje osebnega, njihovim interesom prilagojenega programa študija.

Fakulteta izvaja v tekočem letu 6 programov 2. stopnje: Arheološka dediščina Sredozemlja, Geografija, Komuniciranje in mediji, Kulturni študiji in antropologija, Zgodovina in Upravljanje trajnostnega razvoja.

V postopku akreditacije je pet programov: Slovenistika - enopredmetni pedagoški študij, Slovenistika - dvopredmetni pedagoški študij, Zgodovina - dvopredmetni pedagoški študij, Geografija - dvopredmetni pedagoški študij in Italijanistika pedagoški študij.

Fakulteta ima akreditirana dva programa 2. stopnje, to sta Filozofija in Umetnostnozgodovinska dediščina Sredozemlja.

Fakulteta je razpisala tudi 6 programov 3. stopnje: Filozofija in teorija vizualne kulture, Geografija, Slovenistika, Zgodovina Evrope in Sredozemlja, Upravljanje različnosti in Antropologija.

Fakulteta ima na podiplomskem študiju več mednarodno uveljavljenih nosilcev predmetov in vzpostavljeno tesnejše sodelovanje z različnimi univerzami v Evropi, na Bližnjem Vzhodu, v Severni Ameriki in Aziji, kar omogoča izmenjave predavateljev in drugih strokovnjakov ter izmenjavo študentov in njihovo vključevanje v mednarodne programe.

V študijskem letu 2010/11 še potekajo magistrski in doktorski študijski programi naslednjih smeri: Filozofija in teorija vizualne kulture, Geografija kontaktnih prostorov in Zgodovina Evrope in Sredozemlja.

Fakulteta v poletnih mesecih že tradicionalno organizira mednarodno poletno šolo META humanistika - Mediteranska poletna šola Teoretske in Aplikativne humanistike in poletne tečaje slovenskega jezika na Slovenski obali Halo, tukaj slovenski Mediteran!. Fakulteta sodeluje kot partner pri nekaterih poletnih šolah v tujini, ki se jih študenti lahko udeležijo brezplačno.

Na fakulteti deluje Inštitut za medkulturne študije, ki znanstveno utemeljuje področje medkulturnih študij in sodeluje pri prenosu znanj v pedagoški proces, razvijanju medkulturne zmožnosti in zmožnosti večjezičnega sporazumevanja ter pri spoznavanju različnih kulturnih okolij.

Fakulteta ohranja tesno povezavo z Znanstveno-raziskovalnim središčem (ZRS) UP, s katerim se dopolnjujeta na ravni temeljnih raziskav. S svojimi referencami, z razvitimi raziskovalnimi skupinami in raziskovalno infrastrukturo nudi ZRS UP pomembno osnovo za znanstveni razvoj vsebin študijskih programov, ki se odvijajo in s tem preverjajo v okviru študijskih programov fakultete.

Fakulteta sodeluje tudi z nekaterimi drugimi raziskovalnimi ustanovami, kot je na primer ZRC SAZU.

ODDELEK ZA GEOGRAFIJO (UP FHŠ)

Titov trg 5, SI-6000 Koper

tel.: +00386 (0)5 663 77 40

spletna stran: www.fhs.upr.si/sl/o-fakulteti/organiziranost-fakultete/oddelki/geografija

Oddelek za geografijo je eden od dveh prvo ustanovljenih oddelkov na Fakulteti za humanistične študije v Kopru, ki že od leta 2002 izobražuje študente. Začetni študij Geografije kontaktnih prostorov je potekal na dodiplomski stopnji do študijskega leta 2009/10, na podiplomski stopnji pa se zaključuje s študijskim letom 2010/11. Skladno z bolonjsko deklaracijo prenovljen študijski program po sistemu »3+2«, Geografija 1. stopnja, se v študijskem letu 2010/11 izvaja na Oddelku za geografijo že četrto leto. V zadnjih dveh študijskih letih smo priča manjšemu vpisu v 1. letnik in posledično cikličnemu izvajanju 2. in 3. letnika. Na dodiplomski študij je trenutno vpisanih 92 študentov, vključno s 16 absolventi. V preteklem študijskem letu je Geografijo 1. stopnja zaključilo 15 študentov in 11 jih je v študijskem letu 2010/11 vpisalo študijski program Geografija 2. stopnja, ki se izvaja prvič. V postopku priprave in potrjevanja pa sta še dvopredmetna študijska programa: nepedagoški 1. stopnje in pedagoški 2. stopnje, za katera obstoji precejšen interes med študenti. Od preteklega študijskega leta se izvaja še prenovljeni doktorski študijski program Geografija 3. stopnje, na katerega je vpisanih 10 študentov. Študij Geografije kontaktnih prostorov je uspešno zaključilo več kot 50 študentov – diplomantov dodiplomskega študija, dve magistrici in osem doktorjev/doktoric podiplomskega študija. Okoli 50 študentov Geografije kontaktnih prostorov je absolventov. Diplomanti so, po nam dostopnih informacijah, dobro zaposljivi na različnih področjih (državna uprava, raziskovalne inštitucije, podjetja, občine in upravne enote...).

Pri izvajanju študija na dodiplomski stopnji sodeluje 9 oziroma 11 nosilcev predmetov (odvisno od izvajanja izbirnih predmetov) ter trije asistenti. Izvajanje študija na 2. stopnji poteka kot redni študij splošne smeri z omejenim številom kontaktnih ur, kar je posledica zaenkrat majhnega števila študentov. Ko bo študentov več, bo ponujena tudi izbira usmeritve z moduli. Študij na 3. stopnji poteka pretežno kot individualni študij s konzultacijami, pri čemer sodeluje večina naših sodelavcev, visokošolskih učiteljev. Posebnost študija na vseh treh stopnjah je sodelovanje predavateljev raziskovalcev. Na Oddelku za geografijo predavajo mednarodno uveljavljeni raziskovalci z Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU iz Ljubljane, Inštituta za geografske študije UP ZRS iz Kopra in Inštituta za raziskovanje krasa ZRC SAZU iz Postojne. V sodelovanju z raziskovalci omenjenih inštitucij in podjetja Harpha Sea, d.o.o., nameravamo v prihodnje intenzivneje razvijati področje geografskih informacijskih sistemov (GIS), zlasti na 2. stopnji, in s tem našim študentom nuditi še boljše podlage za pridobitev ustreznih znanj in veščin, ki so vse bolj potrebno orodje pri delu geografov in pri njihovem zaposlovanju. Študij Geografije na 3. stopnji nameravamo vsebinsko razširiti s ponudbo modula Naravne

nesreče, v izvajanje katerega bodo v večji meri vključeni sodelavci in raziskovalci z Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. Sodelavci Oddelka za geografijo UP FHŠ so mednarodno zelo dejavni in mednarodno raziskovalno zelo uspešni, predvsem na področju Politične geografije. V okviru mednarodnega sodelovanja oddelek razvija mrežo partnerskih institucij (Lodz in Gdansk, Poljska; Rim, Italija; Oradea, Romunija), s katerimi sodelujemo tudi pri izvajanju doktorskega študija.

Oddelek za geografijo UP FHŠ je zaradi svojega geografskega in kulturnega položaja obmejnosti in interkulturalnosti, kraj, kjer lahko študij geografije študentom, poleg splošnih metodoloških in znanstveno-teoretskih podlag, ponudi vpogled v neposredno povezanost mejnega, več kulturnega in več etničnega območja z njegovimi neposrednimi družbenimi in prostorskimi procesi. Obalno več etnično in več kulturno območje je lahko študentom primer tolerance, družbene različnosti in sobivanja v vsakdanjem življenju. Z vsem tem se študij izkazuje kot integralni del sodobnega polja humanističnih in družboslovnih študijev. Vpetost v sredozemski prostor, prehodnost kot značilnost prostora med Sredozemljem in Alpami, omogoča študentom dobro razumevanje pokrajinske raznolikosti, občutljivosti okolja in razvojnih potencialov t.i. stičnih območij. Študentje si tako pridobijo sposobnost razumevanja temeljnih geografskih procesov in problemov, s poudarkom na družbenih spremembah, kulturni in pokrajinski pestrosti ter prepletanju lokalnosti z globalnostjo.

ZNANSTVENO-RAZISKOVALNO SREDIŠČE KOPER

Garibaldijeva 1, SI-6000 Koper

tel.: +00386 (0)5 66 37 700

fax: +00386 (0)5 66 37 710

e-naslov: info@zrs.upr.si; spletna stran: www.zrs.upr.si

Delovanje UP ZRS je izrazito interdisciplinarno (preplet humanističnih, družboslovnih in naravoslovnih ved), poseben poudarek pa je na preučevanju tematik Sredozemlja in zgornjejadranskega območja.

Kot osrednje dejavnosti UP ZRS lahko navedemo:

- temeljno in aplikativno raziskovanje,
- izdelava ekspertiz in svetovanje,
- izobraževanje,
- organiziranje znanstvenih in strokovnih sestankov,
- publiciranje in založniška dejavnost,
- dokumentacijska in knjižnična dejavnost.

UP ZRS se aktivno vključuje v mednarodno znanstveno sodelovanje in se povezuje s sorodnimi organizacijami po svetu. Raziskovalke in raziskovalci se poleg raziskovalnega dela vključujejo tudi v izobraževalni proces na vseh treh slovenskih univerzah ter s tem zagotavljajo prenos svojih spoznanj v izobraževalno sfero.

Delo na UP ZRS je organizirano v naslednjih organizacijskih enotah:

1. Znanstveno-raziskovalne organizacijske enote oz. inštituti, ki izvajajo raziskovalne programe, raziskovalne in razvojne raziskave ter aplikativne raziskave kot so javna služba ali za naročnike na trgu, strokovne analize in strokovna svetovanja, usposabljanje mladih raziskovalcev ter izobraževanje na področju dela za katerega je bila OE ustanovljena; te so:

- Inštitut za sredozemske humanistične in družboslovne študije (predstojnica dr. Mateja Sedmak),
- Inštitut za biodiverzitetne študije (predstojnik dr. Boris Kryštufek),
- Inštitut za sredozemsko kmetijstvo in oljkarstvo (predstojnica dr. Dunja Bandelj Mavsar),
- Inštitut za dediščino Sredozemlja (predstojnik ddr. Mitja Guštin),
- Inštitut za jezikoslovne študije (predstojnik dr. Goran Filipi),
- Inštitut za zgodovinske študije (predstojnik dr. Egon Pelikan),
- Inštitut za kineziološke raziskave (predstojnik dr. Rado Pišot),
- Inštitut za geografske študije (predstojnik dr. Milan Bufon),
- Pravni inštitut (predstojnik dr. Rado Bohinc).

2. Infrastrukturne organizacijske enote, ki opravljajo strokovna in tehnična dela za potrebe znanstveno raziskovalnih enot; te so:

- Center za okoljske in prostorske raziskave,
- Center za raziskovanje javnega mnenja,
- Center za sodelovanje z gospodarstvom,
- Center za upravljanje projektov,
- Informacijski center UP ZRS,
- Knjižnica UP ZRS,
- Laboratorij Ikarus,
- Laboratorij za fizikalne in kemijske analize UP ZRS,
- Laboratorij za snovno in nesnovno dediščino,
- Univerzitetna založba Annales.

3. Upravne organizacijske enote, ki opravljajo naloge, potrebne za izvajanje upravnih poslovnih procesov ter zagotavljajo upravno-administrativno in strokovno-tehnično podporo raziskovalni in vsem ostalim dejavnostim ter organom UP ZRS.

INŠTITUT ZA GEOGRAFSKE ŠTUDIJE (UP ZRS)

Garibaldijeva 1, SI-6000 Koper

tel.: +00386 (0)5 66 37 700

fax: +00386 (0)5 66 37 710

e-naslov: info@zrs.upr.si; spletna stran: www.zrs.upr.si

Inštitut za geografske študije je sestavni del najstarejšega raziskovalnega centra na Primorskem, Znanstveno-raziskovalnega središča Koper Univerze na Primorskem (UP ZRS), ki je bilo ustanovljeno leta 1994 in je postalo strokovni temelj sedanjim fakultetam in inštitutom. Središče slovi po svoji vpetosti v mednarodne in nacionalne projekte, kakor tudi po založbi in multidisciplinarni reviji *Annales*, ki sodi med vodilne znanstvene publikacije v Sloveniji.

Inštitut za geografske študije je eden izmed devetih inštitutov UP ZRS in je bil ustanovljen v letu 2009. Inštitut za geografske študije se usmerja v raziskovanje na področjih družbene, zlasti politične geografije ter regionalne geografije sredozemskega območja. Raziskovalno delo je zasnovano v okviru dveh temeljnih tematskih sklopov:

1. Raziskave na področju politične geografije ter območij družbenega in kulturnega stika

Proučevanje sočasnih procesov družbene in prostorske konvergence ter divergence postaja ključni dejavnik razumevanja možnosti ne le horizontalne, temveč tudi vertikalne integracije v Evropi, in s tem zaviralnih in spodbujevalnih elementov in faktorjev nove evropske paradigme »združenosti v različnosti«. Še posebej se želi raziskovalni program posvetiti območju stika med največjimi evropskimi kulturnimi oziroma jezikovnimi areali, to je romanskem, slovanskem in germanskem, ki se v Evropi srečujejo in sobivajo le na območju Slovenije, in v tem smislu razvijati tudi nov integracijski model, ki bo na primeru Slovenije in njenih kontaktnih prostorov preverjal komparativne razvojne možnosti za horizontalne in vertikalne integracijske procese v bodoči združeni Evropi. V širšem, političnogeografskem okviru, bo raziskovalni program podrobneje proučeval tipologijo obmejnih območij, stopnjo funkcionalne in družbeno-kulturne povezanosti obmejnega prebivalstva, oblike institucionalnega čezmejnega povezovanja ter stopnjo usklajenosti družbenega in prostorskega planiranja na primeru zgornjejadranskih območij družbenega in kulturnega stika, od tromeje med Avstrijo, Italijo in Slovenijo, do istrske tromeje med Slovenijo, Italijo in Hrvaško. Na področju proučevanja meja in čezmejnih odnosov želi raziskovalno delo prispevati k razvoju celovitega in trajnega koncepta urejanja in planiranja slovenskih obmejnih območij v pogojih čezmejne integracije ter izhajajoč iz družbenih in prostorskih procesov, ki jih bo sprožil vstop Republike Slovenije v schengenski prostor. V tem pogledu želi raziskovalno delo v tem sklopu proučiti in ponuditi konkretne strokovne in razvojne rešitve glede treh glavnih problemskih sklopov, in sicer:

- razvojnih možnosti slovenskih obmejnih območij po vstopu RS v schengenski prostor;
- reševanja problemov perifernosti v gospodarsko-prostorskem smislu in marginalnosti v socialno-kulturnem smislu;
- sinergične in optimalne uporabe sredstev RS, sosednjih držav in evropskih institucij za razvoj obmejnih regij.

2. Raziskave na področju planiranja trajnostnega razvoja s posebnim poudarkom na območju Slovenske Istre

Dejstvo je, da dosednji prostorski razvoj obalne regije ni tekkel v skladu s trajnostnim razvojem, kljub nekaterim izjemam in odstopanjem od teh trendov, kar je predvsem posledica dejstva, da je Obala ena najrazvitejših slovenskih regij, napredujoče litoralizacije slovenske družbe in množice močnih prostorskih interesov, ki se prepletajo v tem prostoru. Zato se pojavljajo določeni problemi, ki onemogočajo ohranjanje okoljskih kvalitet in bi jih bilo, v prizadevanjih za vzdržnost razvoja, potrebno rešiti oz. vsaj omiliti.

Eden glavnih okoljskih vprašanj današnjega časa, ki prizadeva obalno regijo še bolj, kot ostalo Slovenijo, je prevladujoč cestni tovorni in potniški promet. Promet je danes glavni vir onesnaževanja zraka in obremenjevanja okolja v obalnih občinah. Kaotična in nenačrtovana gradnja, predvsem enostanovanjskih hiš, povzroča nesorazmerno veliko porabo prostora, pogosto gre za kmetijsko ali vizualno najvrednejša zemljišča. Razpršena pozidava tudi močno otežuje izgradnjo komunalne infrastrukture in organizacijo javnega prevoza, kar zopet pospešuje onesnaževanje vod in zraka. Pozidava pogosto posega tudi na zemljišča visoke ekološke vrednosti. Oskrba s pitno vodo v obalnih občinah še vedno ni zadovoljivo rešena, neustrezno pa je tudi odvajanje in čiščenje odpadnih voda v zalednih in primestnih naseljih.

V zaledju regije so težave v marsičem ravno nasprotno. Prihaja do zelo neugodnega demografskega položaja pokrajine, slabe starostne in izobrazbene strukture, kar je posledica preteklega izseljevanja. Kmetijske površine se opuščajo, zaraščajo in ekonomski potencial zaledja pada. Pojavlja se potreba po ponovnem aktiviranju zalednih pokrajin, saj bi med drugim to tudi sprostilo pritisk na precej obremenjen obalni del regije.

Kljub relativno ugodni socialni strukturi v obalni regiji se pojavlja problem socialne izključenosti, saj imajo nekatere družbene skupine trajno podpovprečne prihodke in so odrinjene od večine možnosti za izobraževanje, zaposlitev, osebostni razvoj ter živijo v manj zdravih življenjskih pogojih, podvržene pa so tudi višji stopnji kriminalitete.

Obstaja torej potreba po usmerjanju prostorskega razvoja in vključevanju načel trajnostnega razvoja. Namen raziskovanja je izgraditi temelje za vzpostavitev sistema spremljanja udejanjanja načel sonaravnega oz. trajnostnega razvoja pri izvajanju politik prostorskega in regionalnega razvoja, različnih planov oziroma pri gospodarskem, socialnem in prostorskem razvoju nasploh.

Beleške

Beleške

Beležke

Beleške

Beleške

Beleške